

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка
Кафедра практики англійської мови і методики її навчання

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри практики англійської мови
і методики її навчання

кандидат філологічних наук, доцент

_____ Віра СЛІПЕЦЬКА

«_____» _____ 2025 р.

РОЛЬ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ДЛЯ
ПОКРАЩЕННЯ НАВИЧОК ВОЛОДІННЯ
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ УЧНІВ 10–11 КЛАСІВ

Спеціальність 014 «Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)»

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (англійська))»

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – Магістр середньої освіти. Вчитель
англійської мови та зарубіжної літератури

Автор роботи: Яворська Вікторія Миколаївна

підпис

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент

Пристаї Галина Василівна

підпис

Дрогобич, 2025

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Зав. кафедрою

(підпис)

(дата)

Завдання на підготовку магістерської роботи

1. Тема: Роль формувального оцінювання для покращення навичок володіння англійською мовою учнів 10-11 класів
2. Керівник – кандидат філологічних наук, доцент Пристай Галина Василівна
3. Студентка – Яворська Вікторія Миколаївна
4. Перелік питань, що підлягають висвітленню у кваліфікаційній роботі:
 - Проаналізувати наукові підходи до розуміння сутності, функцій і методів формувального оцінювання.
 - Описати принципи, методи та інструменти формувального оцінювання в контексті навчання іноземної мови.
 - Обґрунтувати потенціал формувального оцінювання у розвитку предметних і ключових компетентностей старшокласників.
 - Розробити комплекс навчальних завдань із формувальним оцінюванням, адаптований до рівня володіння англійською мовою B1.
 - Проаналізувати вплив застосованих форматів формувального оцінювання на рівень сформованості мовленнєвих навичок у після проведення педагогічного експерименту.
 - Оцінити ефективність запропонованої методики за результатами тестування, спостережень та анкетування учнів.
5. Список рекомендованої літератури:
 1. Дмітренко Н. Н., Будас Ю., Колядич Ю., Поляруш Н. Вплив формуючого оцінювання на мотивацію студентів у процесі оволодіння англійською мовою. *Східноєвропейський журнал психолінгвістики*. 2021. Т. 8. № 2. С. 36–50.
 2. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2009. № 2. С. 107–113.
 3. Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2013. № 6. С. 45–57.
 4. Andrade H. L. (2019) A Critical Review of Research on Student Self-Assessment. *Front. Educ.* 4:87. Pp.1–13. doi: 10.3389/educ.2019.00087

5. Bennett R. Formative Assessment: A Critical Review. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*. 2011. Vol. 18, №1. Pp. 5–25.
6. Education Endowment Foundation. Teacher Feedback to Improve Pupil Learning: Guidance report. London: EEF, 2021. URL: <https://educationendowmentfoundation.org.uk/news/eef-publishes-new-guidance-report-teacher-feedback-to-improve-pupil-learning>

6. Етапи підготовки роботи

№	Назва етапу	Термін виконання	Термін звіту перед керівником, кафедрою
1.	Відбір та опрацювання наукової літератури з проблеми	жовтень 2024	грудень 2024
2.	Добір та аналіз теоретичного матеріалу	січень 2025	травень 2025
3.	Систематизація матеріалу до практичної частини роботи	червень 2025	серпень 2025
4.	Проведення експериментального дослідження. Робота над оформленням вступу, висновків та додатків	вересень 2025	жовтень 2025
5.	Підготовка презентації	листопад 2025	грудень 2025

7. Дата видачі завдання _____

8. Термін подачі роботи керівнику _____

9. З вимогами до виконання кваліфікаційної роботи і завданням ознайомлений (а)

(підпис студента)

10. Керівник _____

(підпис)

Оцінка за стобальною шкалою _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою _____

Оцінка за період навчання (за результатами зведеної відомості)

Коротка мотивація захисту:

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper appears to be a standard notebook page or a sheet of stationery.

Голова ДЕК

прізвище, ім'я

прізвище, ім'я

ДРОГОБИЧ-2025

АНОТАЦІЯ

Яворська В. М. Роль формувального оцінювання для покращення навичок володіння англійською мовою учнів 10-11 класів.

Магістерська робота присвячена дослідженню можливостей формувального оцінювання як інструмента покращення англомовної компетентності старшокласників. У роботі здійснено теоретичний аналіз сутності, функцій і методів формувального оцінювання, визначено його роль у сучасному компетентнісному навчанні іноземної мови. Обґрунтовано принципи адаптації оцінювання до рівня автономії учнів і вимог освітньої програми. На основі аналізу розроблено комплекс навчальних завдань із вбудованими елементами формувального оцінювання, спрямований на рівень B1. Ефективність запропонованого підходу було перевірено у ході педагогічного експерименту, результати якого підтвердили позитивний вплив формувального оцінювання на розвиток мовленнєвих навичок, рефлексії та навчальної мотивації учнів.

***Ключові слова:** формувальне оцінювання, англомовна компетентність, навчальна автономія, самооцінювання, зворотний зв'язок, старша школа.*

ABSTRACT

Yavorska V. M. The Role of Formative Assessment in Improving English Language Skills of 10th-11th Grade Students

This Master's thesis explores the potential of formative assessment as a tool for enhancing English language competence in upper secondary school students. The study provides a theoretical overview of the concept, functions, and methods of formative assessment and highlights its significance within the framework of competence-based language education. The research outlines principles for adapting formative assessment to learners' autonomy levels and curriculum goals. A set of B1-level language tasks was developed, incorporating self-assessment, peer feedback, and goal-oriented reflection. The effectiveness of the proposed system was validated through a pedagogical experiment. The results confirmed that formative assessment contributes to the development of students' language skills, learning motivation, and self-regulation.

***Keywords:** formative assessment, English language competence, learner autonomy, self-assessment, feedback, upper secondary education.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	12
1.1 Формувальне оцінювання: сутність, функції, мета та завдання..	12
1.2. Принципи, методи та інструменти реалізації формувального оцінювання у викладанні англійської мови.....	18
1.3. Теоретичні підходи до організації зворотного зв'язку при формувавальному оцінюванні.....	25
1.4. Формувальне оцінювання в контексті компетентнісного підходу	33
1.5. Умови реалізації формувального оцінювання в старшій школі	37
Висновок до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	43
2.1. Організація педагогічного експерименту.....	43
2.2. Методичні засади впровадження формувального оцінювання в експериментальному навчанні.....	47
2.3. Реалізація формувального оцінювання на основі авторських завдань у процесі формування мовленнєвих навичок.....	53
2.4. Аналіз результатів експерименту.....	63
Висновок до розділу 2.....	67
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
SUMMARY.....	82
Додаток А. Рефлексивні інструменти формувального оцінювання...	86
Додаток Б. Тести та критерії оцінювання... ..	89
Додаток В. Вчительський щоденник та чек-лист.....	94
Додаток Д. Анкети.....	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасна система шкільної освіти в Україні активно трансформується відповідно до принципів компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів. Одним із ключових напрямів цього оновлення є переосмислення ролі оцінювання. Воно поступово перестає виконувати лише контролюючу функцію й розглядається як педагогічний інструмент підтримки, розвитку і мотивації.

Формувальне оцінювання посідає особливе місце у цій трансформації. Його головна мета – не тільки визначати рівень досягнень, а й надавати зворотний зв'язок, сприяти усвідомленню особистого поступу та розвивати здатність до самооцінки. Це змінює роль учителя з контролера на фасилітатора й наставника. Такий підхід дає змогу будувати партнерські стосунки в навчанні та активізувати участь учня в освітньому процесі.

У зарубіжній педагогіці формувальне оцінювання розвивається з другої половини XX століття. Серед провідних дослідників – Б. Блум, який заклав основи діагностичного підходу до оцінювання; П. Блек та Д. Вільям, які описали практичні стратегії формувального оцінювання в класі; Х. Андраде, що досліджувала роль самооцінювання в підвищенні навчальних результатів; Дж. Хетті та Х. Тімперлі, які узагальнили ефективні моделі зворотного зв'язку. Б. Зіммерман і Д. Кун акцентували увагу на саморегуляції як результаті якісного оцінювання. Ці ідеї лягли в основу сучасного бачення оцінювання як ресурсу, а не інструмента тиску.

В українському освітньому дискурсі проблема формувального оцінювання також активно обговорюється. О. Барна та Ю. Колядич аналізують його роль у формуванні рефлексії. О. Кміть, Н. Морзе та О. Онопрієнко досліджують цифрові інструменти оцінювання. Ю. Будас, В. Вембер та Н. Поляруш описують педагогічні умови впровадження оцінювання в умовах Нової української школи. Ці роботи підтверджують актуальність теми і вказують на потребу в подальших емпіричних дослідженнях.

Попри зростаючу увагу до цієї проблематики, формувальне оцінювання у старшій школі поки не має достатньої методичної підтримки. Більшість досліджень і практичних впроваджень стосуються початкової та базової середньої освіти. У 10–11 класах, де навантаження зростає, а навчальні цілі учнів включають підготовку до ЗНО / НМТ, вступ до університетів, участь у міжнародних проєктах та програмах обміну, оцінювання має бути не лише вимірювачем знань, а й засобом підтримки та розвитку.

Англійська мова в старшій школі виконує стратегічну функцію. Вона є інструментом міжкультурної взаємодії, засобом академічної мобільності та майбутньої професійної реалізації. Тому важливо створити таке навчальне середовище, у якому учні матимуть змогу не тільки здобувати мовні знання, а й усвідомлено вдосконалювати власні навички. Формувальне оцінювання, за умови правильного впровадження, сприяє розвитку автономії, пізнавальної активності та відповідального ставлення до навчання.

Об’єкт дослідження: процес навчання англійської мови учнів в старших класах.

Предмет дослідження: формувальне оцінювання як засіб розвитку англомовної компетентності учнів 10–11 класів.

Мета дослідження – експериментально перевірити ефективність формувального оцінювання як засобу розвитку англомовної компетентності в учнів старшої школи.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що застосування формувального оцінювання на уроках англійської мови сприятиме зростанню рівня англомовної компетентності старшокласників за умови цілеспрямованого добору завдань, критеріїв оцінювання, інструментів зворотного зв'язку та форм педагогічної взаємодії.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукові підходи до розуміння сутності, функцій і методів формувального оцінювання.
2. Описати принципи, методи та інструменти формувального оцінювання в контексті навчання іноземної мови.
3. Обґрунтувати потенціал формувального оцінювання у розвитку предметних і ключових компетентностей старшокласників.
4. Розробити комплекс навчальних завдань із формувальним оцінюванням, адаптований до тем програми 10-ого класу та рівня володіння англійською мовою B1.
5. Здійснити педагогічний експеримент із впровадженням формувального оцінювання на уроках англійської мови в 10-ому класі.
6. Проаналізувати вплив застосованих форматів формувального оцінювання на рівень сформованості мовленнєвих навичок.
7. Оцінити ефективність запропонованої методики за результатами тестування, спостережень та анкетування учнів.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів. Теоретичні методи (аналіз наукової літератури, узагальнення, моделювання) дозволили сформулювати наукову базу дослідження та обґрунтувати модель формувального оцінювання. Емпіричні методи включали спостереження за навчальним процесом, анкетування учнів і вчителів, аналіз письмових і усних робіт, що забезпечило збір достовірного фактичного матеріалу. Ефективність запропонованого підходу перевірялась у ході педагогічного експерименту, який складався з констатувального, формувального та контрольного етапів.

Для кількісного аналізу результатів застосовувалися методи математичної статистики: обчислення середніх значень, коефіцієнтів ефективності та порівняльний аналіз.

Наукова новизна дослідження полягає в характеристиці специфіки реалізації формувального оцінювання на уроках англійської мови в старшій школі з урахуванням компетентнісного підходу; розробці й апробації комплексу завдань для розвитку мовної та мовленнєвої компетентності учнів із вбудованим формувальним оцінюванням; кількісному й якісному аналізу впливу різних форматів формувального оцінювання (самооцінювання, взаємооцінювання, зворотний зв'язок) на освітні результати учнів рівня B1.

Теоретичне значення дослідження полягає в поглибленні наукових уявлень про природу формувального оцінювання, його методичні засади та потенціал для розвитку навчальної автономії учнів. Дослідження також розширює теоретичну базу щодо взаємозв'язку між оцінюванням, мотивацією та формуванням ключових компетентностей у старшій школі.

Практичне значення дослідження полягає в укладанні комплексу навчальних завдань і форм оцінювання, які можуть бути використані вчителями англійської мови для організації уроків у 10-ому класі. Представлений досвід дозволяє адаптувати формувальне оцінювання до реалій української школи, сприяючи не лише підвищенню рівня володіння мовою, а й розвитку рефлексивного, критичного та відповідального ставлення учнів до власного навчання.

Апробація результатів магістерської роботи відбулася у межах науково-практичної конференції кафедри практики англійської мови і методики її навчання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (16 квітня 2025 р.). Крім того, основні положення дослідження були представлені у вигляді тез на VII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Summer Debates» (м. Дніпро, 7–8 серпня 2025 р.).

Структура і обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (70 найменувань) та додатків. У першому розділі теоретично обґрунтовано проблему формувального оцінювання та розкрито його значення для розвитку англomовної компетентності учнів. Другий розділ присвячено організації та методиці проведення педагогічного експерименту: подано приклади розроблених завдань, а також здійснено аналіз отриманих результатів. Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок, з них основний текст – 66 сторінок. Додатки включають авторські рефлексивні інструменти формувального оцінювання (учнівські й учительські чек-листи, рубрики, щоденники спостережень, анкети, діагностичні тести та критерії оцінювання).

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Формувальне оцінювання: сутність, функції, мета та завдання

Формувальне оцінювання (англ. *formative assessment*) є однією з ключових складових сучасної освітньої парадигми, що орієнтується на розвиток особистісного потенціалу учня та формування його навчальної автономії. Його актуальність зумовлена переходом освіти від авторитарної моделі контролю до гуманістично-діалогічного підходу, де оцінювання слугує не лише для вимірювання результатів, а й для їх формування.

У педагогічній термінології термін "формувальне" походить від дієслова "формувати", тобто розвивати, створювати, вдосконалювати у процесі. "Оцінювання" – це не лише визначення рівня чи якості, а системна діяльність, що включає спостереження, аналіз, рефлексію та коригування. Таким чином, формувальне оцінювання слід розуміти як цілеспрямовану діяльність, що забезпечує зворотний зв'язок між учителем і учнем з метою підтримки та покращення процесу навчання.

Поняття формувального оцінювання виникло в англomовному науково-педагогічному дискурсі у другій половині ХХ століття завдяки працям Б. Блума, який у 1968 році вперше вжив термін *formative assessment*. Він підкреслював його значення як інструменту, що сприяє навчанню, а не лише фіксує рівень засвоєння знань [39]. Подальше концептуальне осмислення здійснили П. Блек і Д. Вільям, які визначили формувальне оцінювання як діяльність, що здійснюється в процесі навчання з метою отримання

зворотного зв'язку для внесення змін у навчальні та викладацькі дії [36, с. 139–148].

У сучасному розумінні формувальне оцінювання трактується як інтегрований і безперервний процес, що поєднує діагностику навчального поступу з педагогічною взаємодією. Р. Беннет підкреслює, що ефективне формувальне оцінювання вимагає трансформації ролі вчителя – з передавача знань на фасилітатора, наставника і партнера у навчанні [35, с. 5–25]. Х. Андраде, пропонує трактувати оцінювання як заплановану та інтегровану частину навчального процесу, що використовує як формальні, так і неформальні інструменти для прийняття педагогічних рішень, виявлення навчальних потреб та розвитку саморегуляції учнів [34, с.1–13].

У вітчизняному освітньому контексті формувальне оцінювання набуло актуальності внаслідок впровадження реформ, пов'язаних із Новою українською школою. У Державному стандарті базової середньої освіти (2020), Методичних рекомендаціях МОН (Наказ №1093 від 02.08.2024) воно визначається як інструмент, що сприяє особистісному розвитку учнів, розглядається як механізм розвитку навчальної автономії та ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу [24, 25].

Погоджуючись із позицією Н. Дмитренко, Ю. Будас, Ю. Колядич та Н. Поляруш, формувальне оцінювання доцільно розглядати як потужний педагогічний засіб, що стимулює мотивацію до вивчення англійської мови, залучає учнів до процесу саморефлексії, сприяє усвідомленню особистісного поступу та забезпечує індивідуалізацію освітньої траєкторії [9, с. 36–50].

Узагальнюючи підходи зарубіжних і українських дослідників, ми визначаємо формувальне оцінювання як вид оцінювання, що здійснюється у процесі навчання та має на меті підтримку й розвиток знань, умінь і навичок учнів, формування в них здатності до рефлексії та навчальної самостійності.

Для кращого розуміння ролі формувального оцінювання доцільно розмежувати його з поточним та підсумковим. Ці три типи оцінювання виконують різні функції у навчальному процесі, однак мають спільну мету –

підтримати й забезпечити якість навчання. Формувальне оцінювання є інтегрованим елементом навчання, який супроводжує учня на кожному етапі, допомагаючи усвідомити цілі, отримати зворотний зв'язок і скоригувати навчальні дії. Поточне оцінювання передбачає регулярну перевірку проміжних результатів з метою контролю засвоєння матеріалу, а підсумкове – узагальнює досягнення наприкінці теми, модуля або курсу.

Формувальне оцінювання залучає учня до процесу самооцінювання, взаємооцінювання, рефлексії та співпраці з учителем, який у цьому випадку виступає не контролером, а координатором навчального процесу. Його результатом є не бал, а розвиток умінь вчитися, аналізувати власний прогрес, планувати наступні кроки. Поточне оцінювання частіше реалізується у формі контрольних завдань, тестів, усного опитування, результати яких фіксує вчитель. Підсумкове оцінювання зазвичай є завершальним, стандартизованим, і його результати використовуються для звітності або сертифікації (наприклад, ДПА чи ЗНО).

Таким чином, хоча кожен із типів оцінювання має свою функціональну спрямованість, формувальне оцінювання вирізняється фокусом на процесі, а не лише на результаті, а також на розвитку самостійності й критичного мислення учня. Його системне впровадження сприяє переходу від моделі «оцінювання для контролю» до моделі «оцінювання для навчання», де зворотний зв'язок, інструменти рефлексії (чек-листи, щоденники, рубрики) та участь учня в оцінювальному процесі стають основою особистісного та академічного зростання. Відмінності між видами оцінювання подано у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. Порівняння формувального, поточного та підсумкового оцінювання за основними ознаками

Ознака	Формувальне оцінювання	Поточне оцінювання	Підсумкове оцінювання
Мета	Підтримка й розвиток навчання	Контроль проміжних результатів	Підсумок досягнень учня

Таблиця 1.1. продовження. Порівняння формувального, поточного та підсумкового оцінювання за основними ознаками

Час проведення	Упродовж навчального процесу	Після кожного етапу	Після завершення теми/курсу
Основний суб'єкт	Учень і вчитель	Переважно вчитель	Вчитель, зовнішній оцінювач
Форми	Фідбек, портфоліо, самооцінювання	Тести, усне опитування	Іспити, ЗНО, річна оцінка
Результат	Корекція дій, розуміння цілей	Проміжна оцінка	Оцінка рівня засвоєння знань

На основі аналізу наукових джерел було виокремлено основні функції формувального оцінювання:

1. **Діагностична** – виявлення поточних знань, прогалин і навчальних потреб учня [37; 34];
2. **Інструктивна** – надання учневі орієнтирів для подальшого навчання [62; 43];
3. **Мотиваційна** – стимулювання внутрішньої мотивації через позитивний зворотний зв'язок та відчуття особистого прогресу [41; 9];
4. **Коригувальна** – своєчасна зміна стратегії навчання, якщо виявлено, що учні не досягли очікуваних результатів [66; 43];
5. **Рефлексивна** – формування в учнів здатності до самоаналізу й самоконтролю, т.зв. здатність до усвідомленого навчання [53; 34];
6. **Прогностична** – визначення перспектив подальшого розвитку учня, а саме планування індивідуальної траєкторії навчання [58; 35].

Варто зазначити, що формувальне оцінювання виконує не ізольований набір функцій, а діє як динамічний процес, у якому кожна функція логічно пов'язана з іншими. Цей процес можна уявити як цикл, що повторюється на кожному етапі навчання. Скажімо, діагностична функція проявляється, коли вчитель виявляє наявний рівень знань, умінь і прогалин учнів шляхом спостереження, початкових завдань, самотестів або запитань: *Що учень уже*

знає і вміє? На основі діагностики вчитель надає учневі конкретний зворотний зв'язок – що вдалося, що варто покращити, які стратегії допоможуть. Учень, у свою чергу, коригує свій підхід до завдання: *Як мені покращити результат?* Так проявляється інформаційна та коригувальна функція. У процесі навчання учень відчуває, що його зусилля мають значення, що помилки – це ресурс, а не провал. Це підсилює внутрішню мотивацію (мотиваційна функція), оскільки акцент зроблено на поступі, а не на оцінці: *Я можу вплинути на свій прогрес.* Учень аналізує власні дії, результати і приймає відповідальність за своє навчання – рефлексивна функція. Важливим є залучення інструментів самооцінювання (чек-листів, щоденників): *Що я зрозумів? Що зроблю інакше наступного разу?* На підставі динаміки учень і вчитель формують наступні цілі навчання (прогностична функція), прогнозують зони найближчого розвитку: *Куди я рухаюсь далі?*

Таким чином, функції формувального оцінювання утворюють цілісний цикл, що постійно повторюється: *діагностика → зворотний зв'язок → мотивація → рефлексія → прогнозування → нова діагностика.* Кожен новий навчальний етап починається з урахуванням попереднього циклу, що забезпечує безперервне навчання та розвиток.

Формувальне оцінювання виконує не лише діагностичну чи контрольну функцію, а насамперед реалізує важливу *педагогічну мету* – підтримати та активізувати навчання учня в реальному часі, допомогти йому усвідомити свій поступ і сприяти формуванню компетентного, мотивованого, самостійного здобувача освіти. На відміну від традиційного оцінювання, що орієнтоване на підсумковий результат, формувальне ставить в центр *процес* навчання, розглядаючи його як динамічну взаємодію між учнем, учителем і навчальним середовищем.

Згідно з підходами Блека і Вільяма (1998), головна мета формувального оцінювання – поліпшення навчання через забезпечення постійного зворотного зв'язку [36, с. 139–148]. Це передбачає спільну роботу вчителя й

учня над досягненням цілей навчання, за умов прозорості очікувань, поетапності засвоєння матеріалу і регулярного обговорення прогресу. У національному контексті така мета також задекларована в Державному стандарті базової середньої освіти (2020) як «сприяння особистісному зростанню учня і формуванню відповідальності за власне навчання» [24].

На основі аналізу літератури та нормативних документів, педагогічну мету формувального оцінювання можна конкретизувати через такі *завдання*:

1. **Сприяти розумінню учнем цілей і критеріїв навчання** – учні мають чітко усвідомлювати, що від них очікується, яким є успішний результат і як його досягти (Black & Wiliam, 2009; Andrade, 2010) [37; 34]. У цьому контексті ефективним інструментом стає SMART-модель цілей, що передбачає формулювання навчальних цілей як конкретних (Specific), вимірюваних (Measurable), досяжних (Achievable), релевантних (Relevant) та обмежених у часі (Time-bound). Наприклад, «до кінця тижня підготувати усну презентацію з трьома логічними пунктами і новою тематичною лексикою» або «протягом місяця покращити вживання граматичних структур у письмі на один рівень відповідно до рубрики».
2. **Забезпечити зворотний зв'язок** – надання конструктивних коментарів, які допомагають учневі зрозуміти свої сильні сторони й напрямки для вдосконалення.
3. **Заохочувати участь учня в оцінюванні** – розвиток умінь самооцінювання, взаємооцінювання, рефлексії як частини освітнього процесу.
4. **Підтримувати мотивацію до навчання** – створення доброзичливого середовища, де помилки розглядаються як ресурс для зростання, а не як поразка.
5. **Коригувати освітню траєкторію** – своєчасно змінювати підходи до навчання залежно від потреб і можливостей учнів.
6. **Розвивати здатність до самостійного навчання** – сприяти формуванню стратегій навчальної діяльності та академічної автономії.

Таким чином, педагогічна мета формувального оцінювання полягає у створенні умов для повноцінного засвоєння знань і розвитку ключових компетентностей, а його завдання – у забезпеченні ефективної взаємодії, гнучкості й орієнтації на особистісний прогрес. У процесі викладання англійської мови цей підхід дозволяє не лише коригувати навчання, а й активізувати мовленнєву діяльність учнів, зробити навчання більш цілеспрямованим, прозорим і мотивуючим.

1.2. Принципи, методи та інструменти реалізації формувального оцінювання у викладанні англійської мови

Реалізація формувального оцінювання в навчальному процесі потребує не лише зміни методів, а й переосмислення педагогічних принципів. На уроках англійської мови в старшій школі такі принципи повинні враховувати комунікативну спрямованість навчання, компетентнісний підхід та психологічні особливості старшокласників, які перебувають на етапі формування навчальної автономії, критичного мислення та академічної мотивації.

На основі аналізу наукових джерел [16; 34; 36] можна виділити такі ключові принципи реалізації формувального оцінювання у викладанні англійської мови:

- 1. Принцип зворотного зв'язку.** Формувальне оцінювання ґрунтується на постійному, своєчасному та змістовному фідбеці. Зворотний зв'язок має бути не оцінним, а аналітичним, орієнтованим на підказки щодо вдосконалення. Наприклад, після письмового завдання учень отримує не лише бал, а короткий коментар щодо вживання часових форм чи структури тексту.
- 2. Принцип прозорості цілей і критеріїв.** Учні повинні чітко знати, що саме від них очікується, за якими критеріями буде здійснюватися

оцінювання, і як виглядає «успішне виконання завдання». Це можуть бути чек-листи, міні-інструкції, мовні рубрики або приклади «еталонних» відповідей.

3. Принцип активної участі учнів. Старшокласники мають не лише отримувати оцінювання, а й брати участь у процесі – через самооцінювання, взаємооцінювання, рефлексію. Це сприяє розвитку навчальної відповідальності та критичного мислення. Наприклад, після групової дискусії учні можуть оцінити свій внесок у командну роботу.

4. Принцип діалогу і партнерства. Взаємодія між учителем та учнем має бути заснована на довірі, відкритості й готовності обговорювати труднощі. Учитель виступає координатором навчання, не лише коригуючи, а й підтримуючи учнів у пошуку рішень і стратегій вдосконалення.

5. Принцип інтеграції оцінювання в навчання. Формувальне оцінювання не є окремою процедурою, воно має бути вбудованим у всі види діяльності: читання, письмо, говоріння, слухання. Наприклад, на етапі після читання учень виконує завдання на формулювання головної думки й отримує миттєвий фідбек.

6. Принцип орієнтації на особистісний поступ. Особливу цінність має динаміка розвитку учня, а не лише його поточний рівень. У процесі оцінювання варто акцентувати увагу на тому, що стало краще порівняно з попередніми результатами, що є сферою потенційного зростання.

7. Принцип диференціації і гнучкості. Завдання та форми оцінювання мають бути адаптованими до рівня володіння мовою, стилю навчання й потреб учнів. Для сильніших учнів – більш складні завдання; для тих, хто має труднощі – варіативні способи виконання з підтримкою.

Ці принципи відповідають як освітнім орієнтирам Нової української школи, так і потребам сучасного учня старшої школи, який готується до незалежного академічного і професійного життя. Їхня реалізація дозволяє підвищити якість мовленнєвої підготовки, розвивати рефлексивне та критичне мислення, а також формувати відповідальне ставлення до навчання.

Важливою умовою впровадження формувального оцінювання є його пристосування до різних рівнів підготовки учнів. Принципи, на яких базується ця технологія, мають реалізовуватися з урахуванням рівня мовленнєвої компетентності та розвитку навчальної автономії учнів. Для учнів з нижчим рівнем сформованості навичок доцільно використовувати спрощені інструменти (візуальні чек-листи, усний зворотний зв'язок, оцінювання «світлофором»), тоді як більш підготовлені учні можуть активно брати участь у створенні критеріїв, веденні журналів прогресу, формулюванні власних цілей. Такий підхід відповідає диференційованій стратегії навчання та сприяє поступовому розвитку ключових компетентностей у старшій школі.

Таблиця 1. 2. Адаптація принципів формувального оцінювання до рівня навчальної автономії учнів старших класів

Принцип	Загальне формулювання	Адаптація для учнів з початковим рівнем автономії (B1)	Адаптація для учнів з вищим рівнем автономії (B1+/B2)
Принцип прозорості	Учень розуміє цілі й критерії успіху	Учитель формулює цілі у формі «Мета уроку: навчитись писати короткий лист»; використовується візуальна опора (чек-лист, картка успіху)	Учень формулює власну мету на уроці за зразком; виконує самооцінку за рубрикою
Принцип зворотного зв'язку	Учень отримує своєчасну, змістовну інформацію про прогрес	Зворотний зв'язок подається в усній формі під час виконання завдання, акцент на підтримку («У тебе добре вийшло..., спробуй покращити...»)	Учень отримує письмовий коментар із зазначенням сильних сторін і зон для вдосконалення; реагує на нього (редагує роботу)

Таблиця 1. 2. продовження. Адаптація принципів формувального оцінювання до рівня навчальної автономії учнів старших класів

Принцип активної участі	Учень є учасником оцінювального процесу	Учень оцінює себе за спрощеною шкалою: «+», «–», «не впевнений»; бере участь у парному обговоренні	Учень бере участь у взаємооцінюванні за рубриками; формулює рекомендації однокласнику
Принцип рефлексії	Учень аналізує власні досягнення і труднощі	Учень заповнює щоденник або картку саморефлексії за підказками: «Сьогодні я навчився...», «Було складно, бо...»	Учень самостійно веде журнал прогресу, порівнює результати з попередніми, ставить цілі
Принцип партнерства	Учень і вчитель співпрацюють у процесі навчання	Учитель пропонує завдання на вибір (із двох варіантів), залучає до колективного обговорення помилок	Учень бере участь в обговоренні критеріїв оцінювання, пропонує формати завдань

Реалізація формувального оцінювання на уроках англійської мови у профільній школі передбачає використання різноманітних *методів та інструментів*, які забезпечують зворотний зв'язок, підтримують навчальну мотивацію учнів, сприяють розвитку рефлексії, а також допомагають учителям своєчасно адаптувати навчальний процес до потреб учнів.

Методи формувального оцінювання – це педагогічні підходи, що дозволяють виявляти рівень засвоєння знань і навичок у ході навчання, а інструменти – це конкретні засоби реалізації цих методів у практиці уроку. Як засвідчило опитування вчителів-практиків, найбільш ефективними

інструментами формувального оцінювання для учнів 10–11 класів є ті форми й інструменти, які дозволяють учневі самостійно усвідомлювати навчальні результати, брати участь в оцінювальному процесі та бачити свій поступ:

1. *Чек-листи успіху* (success criteria checklists) з чіткими показниками досягнення цілей (наприклад, у письмі – наявність вступу, зв'язності, коректності граматики, тематичної лексики).
2. *Рефлексивні таблиці або журнали спостереження*, де учні позначають, що вдалося, що викликало труднощі та як їх подолати.
3. *Формати взаємооцінювання* з попереднім тренуванням, що розвивають аналітичне мислення, але потребують чіткої інструкції та критеріїв.
4. *Google Forms* із миттєвим зворотним зв'язком, що дозволяє учням працювати з помилками самостійно й повторювати матеріал у комфортному темпі.
5. *Навчальні рубрики* (learning rubrics) – адаптовані за рівнем складності шкали оцінювання, зрозумілі старшокласникам.

На основі праць Р. Беннетта, Х. Андраде, П. Блека [34; 35; 36; 37] та українських дослідників [13; 14; 16; 17], до основних методів формувального оцінювання у вивченні англійської мови можна віднести:

1. **Спостереження (observation).** Дає змогу вчителю фіксувати поведінку, мовленнєві реакції, активність учнів під час парної чи групової роботи. *Інструменти:* чек-листи, картки спостереження, цифрові таблиці з критеріями участі.
2. **Оцінювання за критеріями (criteria-based assessment).** Учні виконують завдання з орієнтацією на чітко окреслені критерії успіху, сформульовані у доступній формі. *Інструменти:* аналітична або рівнева рубрика (наприклад, для письма або усної презентації), матриця оцінювання.
3. **Формативний тест/міні-квіз (low-stakes quiz).** Коротке тестове або мовне завдання, що проводиться без оцінки «в журнал» і має на меті

діагностику засвоєння. *Інструменти*: Google Forms, Kahoot, Quizlet, письмові картки з самоперевіркою.

4. Рефлексія (reflection). Учні осмислюють, чого вони навчилися, що було складним, які помилки повторюються. *Інструменти*: мовний щоденник, письмова відповідь «I have learned...», формуляр «Плюс – Мінус – Цікаво».

5. Самооцінювання та взаємооцінювання (self- and peer assessment). Старшокласники здатні об'єктивно аналізувати власну участь у мовленнєвій діяльності чи якість виконаного завдання. *Інструменти*: чек-листи, міні-анкети, мітки-кольори (наприклад, зелене – «готовий», жовте – «ще працюю»), бали взаємної оцінки.

6. Портфоліо учня (learner portfolio). Дає можливість відстежувати поступ у навчанні, зберігати зразки робіт, роздуми учнів, отримані фідбеки. *Інструменти*: паперове/цифрове портфоліо (Google Docs, OneNote, Padlet), контрольний аркуш досягнень.

7. Письмовий/усний зворотний зв'язок (feedback conferencing). Дає змогу надати індивідуальну пораду або коментар для корекції. *Інструменти*: стикери на зошитах, коментарі у Google Classroom, усні міні-конференції після роботи.

8. Інтерактивні завдання з автоматичною перевіркою. Забезпечують негайний результат і мотивацію учня до самоперевірки. *Інструменти*: онлайн-платформи (LearningApps, EdPuzzle, Wordwall, Socrative).

У таблиці нижче представлено узагальнення взаємозв'язку методів та інструментів:

Таблиця 1.3. Методи та інструменти формувального оцінювання на заняттях англійської мови

Метод	Приклад інструменту	Призначення
Спостереження	Чек-лист участі в груповій роботі	Виявлення мовленнєвої активності

Таблиця 1.3. продовження. Методи та інструменти формувального оцінювання на заняттях англійської мови

Оцінювання за критеріями	Рубрика до усної презентації	Стандартизація оцінювання
Формативний тест	Quizlet, Kahoot, міні-картки	Діагностика розуміння без стресу
Рефлексія	Журнал «Що вдалося – Що складно – Що наступне»	Формування самосвідомості
Само- та взаємооцінювання	Чек-лист до парної роботи	Навчання аналізу результатів
Портфоліо	Google Drive / OneNote / Padlet	Відстеження індивідуального поступу
Письмовий зворотний зв'язок	Коментар у зошиті або в Google Docs	Індивідуальна підтримка і корекція
Інтерактивні інструменти	Wordwall, LearningApps, EdPuzzle	Мотивація, інтерактивність, самоперевірка

Вибір методів формувального оцінювання повинен бути обґрунтованим і педагогічно вмотивованим, з урахуванням низки чинників: мети конкретного уроку, типу виконуваного завдання, вікових особливостей учнів, рівня їхньої навчальної автономії та англомовної компетентності. Наприклад, для учнів 10 класу з рівнем B1 доцільно використовувати спрощені чек-листи або взаємооцінювання за зразком, тоді як учні з рівнем B2 можуть працювати із деталізованими рубриками, формулювати власні критерії успіху чи здійснювати письмову рефлексію. Якщо завдання передбачає підготовку усної презентації, ефективним буде поєднання спостереження вчителя з самооцінюванням за критеріями.

Методи можна комбінувати, наприклад, після письмового завдання учень спершу проводить самооцінювання за чек-листом, потім отримує

письмовий зворотний зв'язок від учителя, а далі редагує свою роботу з урахуванням рекомендацій. Такий підхід дозволяє реалізувати повний цикл формувального оцінювання: від усвідомлення мети до перегляду результату.

Залучення таких методів і засобів у профільній школі особливо важливе, оскільки воно дозволяє ураховувати рівень академічної зрілості учнів, їхню здатність до самостійного аналізу результатів навчання, формує відповідальність і рефлексивне ставлення до вивчення іноземної мови.

1.3. Теоретичні підходи до організації зворотного зв'язку при формувальному оцінюванні

Формувальне оцінювання передбачає використання різних форматів зворотного зв'язку на уроці англійської мови: *взаємооцінювання* (peer-assessment), *самооцінювання* (self-assessment) і *зворотний зв'язок* від учителя (teacher feedback) залежно від мети уроку, рівня складності завдання та етапу навчання. Вони мають за мету покращити навчальні результати та розвинути метакогнітивні навички учнів – уміння аналізувати, планувати й коригувати власне навчання.

Взаємооцінювання – це процес, коли учні аналізують роботи одне одного за встановленими критеріями. Ця техніка сприяє розвитку критичного мислення, мовного аналізу, а також навичок комунікації. Наведемо приклад розвитку навичок говоріння. Після парного обговорення певної теми учні отримують чек-лист із критеріями (логіка висловлення, використання лексики за темою, граматична точність, фрази для аргументації) і взаємно оцінюють відповіді. Приклад чек-листа міститься в додатку А.

Ще один приклад взаємооцінювання для вдосконалення писемних навичок: після написання твору-роздуму, учні обмінюються творами та роблять короткий письмовий коментар за рубрикою, наприклад: "You gave

clear arguments. Maybe you could use more linking words in the second paragraph". Такий вид роботи сприяє навчанню через оцінювання інших, підвищує мотивацію та відповідальність, формує толерантність і вміння висловлювати конструктивну критику. Звісно, учні мають бути попередньо ознайомлені з критеріями й навчитися давати ввічливий, доброзичливий відгук. Зразок рубрики знаходиться в додатку А.

Самооцінювання розвиває в учнів самокритичність, самостійність і відповідальність за результат навчання. Учень навчається бачити не лише результат, а й процес, розуміє, що саме привело до успіху або помилки. Наведемо приклад за допомогою завдання з аудіювання. Після прослуховування діалогу учень заповнює рефлексивну таблицю. Приклад техніки самооцінювання в процесі вдосконалення навичок читання у власному журналі читання міститься в додатку А.

Самооцінювання можна застосовувати й для розвитку письмової продукції. Наприклад, після написання *descriptive paragraph*, учні проводять самооцінювання за шкалою від 1 до 5 за такими критеріями, вказаними в таблиці (див. дод. А), яку можна додати до учнівських робочих зошитів або інтегрувати у Google Forms для дистанційного навчання. Вона допомагає учням усвідомити рівень своїх письмових умінь і поставити цілі для подальшого вдосконалення. Після оцінювання учень формулює одне речення-рефлексію, яке вказує на виявлену зону для вдосконалення, наприклад: *"Next time I will pay more attention to article usage."*

Цей підхід має низку педагогічних переваг, адже сприяє розвитку метапізнавальних навичок, необхідних для самостійного навчання; дозволяє учневі брати активну участь у власному освітньому процесі, формуючи відповідальність за результати; знижує залежність від оцінювання з боку вчителя, водночас зміцнюючи довіру до власних навчальних дій.

Таким чином, використання рефлексивних інструментів, таких як таблиці самоаналізу та шкали оцінювання, ефективно інтегрується у

формувальне оцінювання й відповідає сучасним освітнім цілям, орієнтованим на розвиток автономного й свідомого учня.

Зворотний зв'язок від учителя (фідбек) є одним із ключових інструментів формуального оцінювання, що забезпечує учневі чітке розуміння його поточних досягнень, допущених помилок та можливих напрямів подальшого розвитку. Ефективний фідбек сприяє вдосконаленню предметних навичок, формує в учня відчуття відповідальності за власне навчання, розвиває рефлексивне мислення та підвищує мотивацію до самовдосконалення. Залежно від етапу уроку, цілей навчання та формату завдання, зворотний зв'язок може набувати різних форм:

1. Усний коментар під час виконання завдання (наприклад: *“Good use of comparative adjectives!”*), який миттєво підкріплює правильні дії та орієнтує учня на продовження зусиль.
2. Письмова нотатка на полях роботи, що акцентує увагу на зонах для вдосконалення (наприклад: *“Watch out for prepositions in the second paragraph”*).
3. Індивідуальна бесіда з учнем після тестування або завершення теми, яка дозволяє обговорити сильні сторони й труднощі у форматі живого діалогу.
4. Таблиця прогресу або звіт, що відображає динаміку навчальних результатів учня протягом певного періоду.

Для прикладу, після презентації учнем проєкту на тему *“My dream job”*, учитель може надати усний фідбек такого змісту: *“I appreciated your confident tone and topic-related vocabulary. Next time, try to vary your sentence structure more.”*

У контексті вивчення граматики можливим варіантом є використання автоматизованих коментарів у Google Forms, де учень одразу після відповіді отримує пояснення з прикладами, що дає змогу самостійно зрозуміти помилку й виправити її.

Згідно з моделлю ефективного зворотного зв'язку, запропонованою Дж. Гетті та Г. Тімперлі [45], якісний зворотний зв'язок має включати три

рівні аналітичної рефлексії: Що зроблено правильно? (визнання сильних сторін відповіді); що потребує поліпшення? (конкретна вказівка на недоліки); як учень може це зробити краще наступного разу? (конструктивна порада, орієнтована на подальший розвиток).

Крім того, ефективний зворотний зв'язок повинен бути конкретним, доброзечним за тоном, своєчасним (наданим одразу після виконання завдання) та зосередженим на навчальному поступі, а не на помилці як провалі. Такий підхід формує в учнів довіру до процесу навчання, підтримує позитивну навчальну атмосферу та сприяє сталому розвитку комунікативної компетентності.

Кожен формат зворотного зв'язку на уроці англійської мови виконує окрему функцію: взаємоперевірка розвиває соціальні та аналітичні навички, самооцінювання формує рефлексію й автономію, а зворотний зв'язок від учителя спрямовує учня на подальше вдосконалення. Їх поєднання дозволяє зробити навчання справді орієнтованим на потреби учня, емоційно безпечним і ефективним.

Навички *читання* у старших школярів включають не лише розуміння загального змісту тексту (*skimming*), а й детальне читання (*scanning*), інтерпретацію, роботу з підтекстом та уміння аналізувати мовні явища. Тексти на цьому етапі часто мають вищий рівень когнітивної складності, вимагають активізації фонового знання, володіння лексико-граматичними структурами, а також розвитку стратегій самоконтролю. Формувальне оцінювання допомагає цим процесам, адже дає учням інструменти для відслідковування й аналізу власного розуміння тексту. Для вчителя важливо не лише перевірити, чи зрозуміли учні текст, а допомогти їм відстежити власний процес сприйняття інформації.

Як засвідчив аналіз наукової літератури, ключові практики формувального оцінювання у поглибленні навичок читання включають:

1. Рефлексивні щоденники з питаннями типу: *What helped me understand this article?*

2. Установлення цілей: перед читанням учень формулює індивідуальні цілі (наприклад, навчитися здогадуватися про значення слів з контексту).
3. Післятекстовий самоаналіз: *What was difficult for me, and why?*
4. Взаємооцінювання під час роботи в парах, де учні обговорюють головну ідею, логіку структури, мовні засоби.

Аудіювання традиційно вважається одним із найскладніших видів мовленнєвої діяльності, оскільки потребує швидкого сприймання й розуміння безперервного потоку інформації. Формувальне оцінювання дає змогу трансформувати цей процес у кероване й усвідомлене навчання, під час якого учень не лише сприймає мовлення, а й аналізує власні стратегії слухання. Водночас він опановує вміння відновлювати пропущені під час першого прослуховування елементи змісту, що сприяє зниженню тривожності й підвищенню мотивації до навчання. Інструменти підтримки розвитку навичок аудіювання включають:

1. Таблиці самооцінювання після прослуховування: *I understood the main idea. I recognized linking words. I missed some words, but guessed the meaning.*
2. Цільове слухання: учень слухає з конкретним завданням: *Find the speaker's opinion*, а після того заповнює коротку рефлексію.
3. Аудіозаписи зі зворотнім зв'язком: учитель дає коментарі (усно або письмово) щодо стратегії учня: *You caught the gist, now try to focus on specific details next time.*
4. Повторне прослуховування із самокорекцією: порівняння першої відповіді й уточненої після другого прослуховування.

При навчанні навичок *письма* формувальне оцінювання відіграє надзвичайно важливу роль, оскільки дозволяє навчатися в процесі створення тексту, поступово вдосконалюючи його структуру, граматику та стиль. Учень бачить письмо не як оцінювану "роботу на оцінку", а як живий процес самовираження з можливістю перегляду й покращення. У такому випадку письмові завдання сприймаються як дослідження власних думок, учень

вчиться редагувати, сприймати критику як підтримку, аналізувати стиль і мову. Навчальні дії на основі формувального оцінювання у розвитку писемних навичок наступні:

1. Чек-листи перед здачею роботи: *Did I use topic-related vocabulary?, Is my paragraph logically organized?*
2. Шкала самооцінювання (від 1 до 5) за критеріями: структура, граматики, словниковий запас, креативність.
3. Зворотний зв'язок від учителя за моделлю Hattie & Timperley: *You used linking words well. Watch out for article usage in paragraph 2. Try to support your opinion with more examples.*
4. Взаємооцінювання за простою рубрикою + ввічливий коментар: *Nice use of description! Maybe try using more varied sentence starters.*

У процесі вдосконалення навичок *говоріння* формувальне оцінювання відіграє дві ключові функції: допомагає учневі почуватися впевненіше під час мовлення та одразу усвідомлювати, що саме він може вдосконалити у своїх висловлюваннях. Усне мовлення потребує миттєвих реакцій, тому традиційне оцінювання часто створює психологічний бар'єр. Формувальний підхід, навпаки, відкриває можливості для підтримки та розвитку, адже назагал формується усвідомлення мовлення як комунікації, зростає довіра до себе, учень навчається виступати, слухати й підтримувати діалог, зменшується страх помилок. Ключові практики формувального оцінювання у розвитку навичок *говоріння*:

1. Під час парного або групового завдання (дискусія, діалог) застосовують чек-лист з оцінюванням партнера за критеріями: логіка викладу, мовна точність, активне слухання, аргументація.
2. Записи власного мовлення (наприклад, відео- або аудіозапис) з наступною самооцінкою або відгуком однокласника.
3. Зворотній зв'язок від учителя після репрезентації проєкту (наприклад, *My dream job*): *Good fluency and confidence. Let's work on intonation and sentence variety.*

4. Таблиця прогресу (Speaking Progress Tracker), яку заповнюють кожні 2–3 тижні.

Отже, комплексне застосування формувального оцінювання у викладанні чотирьох видів мовленнєвої діяльності забезпечує глибоке осмислення мови як процесу, а не як набору вправ. Такий підхід розвиває автономність та саморегуляцію, формує вміння оцінювати якість комунікації, а не лише результат, сприяє довготривалому засвоєнню знань через осмислення і рефлексію та дозволяє вчителю працювати диференційовано, спираючись на реальні потреби учня. Формувальне оцінювання – це не просто педагогічна технологія, а парадигма навчання, в центрі якої – учень, який навчається активно, свідомо й критично. Практики оцінювання, адаптовані до кожного з чотирьох видів мовлення, мають свою специфіку, однак їх об'єднує спільна мета: поступове, усвідомлене зростання мовленнєвих умінь у безпечному навчальному середовищі.

Таблиця 1.4. Порівняння практик формувального оцінювання у розвитку мовленнєвих навичок

Навичка	Ключові практики формувального оцінювання	Інструменти / Приклади	Очікуваний результат
Читання (Reading)	Рефлексивні щоденники Чек-листи читача Взаємооцінювання після читання Обговорення стратегії	“What I understood / What was difficult” “I underlined keywords” Парне обговорення змісту тексту Фокус на читальні стратегії (skimming, scanning, inferring)	Розвиток стратегій читання Покращення розуміння Формування критичного мислення

Таблиця 1.4. продовження. Порівняння практик формувального оцінювання у розвитку мовленнєвих навичок

Аудіювання (<i>Listening</i>)	Самооцінювання після слухання Фідбек після тесту Повторне слухання з уточненням Установлення цілей перед прослуховуванням	Таблиця: “I understood the main idea / missed details” Google Forms з коментарем 2-е слухання з самокорекцією Мета: “Find the speaker’s opinion”	Усвідомлене слухання Зменшення тривожності Розвиток гнучких слухових стратегій
Письмо (<i>Writing</i>)	Чек-лист до написання Шкала самооцінювання Письмовий фідбек від учителя Взаємооцінювання з коментарем	Чек-лист: “I used linking words / topic vocabulary” 1–5 оцінка за критеріями: grammar, structure, creativity Teacher comment: “Try to vary sentence starters.” Peer feedback with rubric	Розвиток навичок редагування Формування стилю письма Зростання автономії
Говоріння (<i>Speaking</i>)	Парне взаємооцінювання Самозапис і самооцінка Усний фідбек після презентації Таблиця прогресу	Партнерський чек-лист: fluency, argumentation Запис монологу + саморефлексія Коментар учителя після проєкту Speaking Progress Tracker (щомісяця)	Зменшення страху помилки Покращення впевненості Розвиток усного самовираження

1.4 Формувальне оцінювання в контексті компетентнісного підходу

У контексті оновлення української освіти важливим напрямом є формування в учнів системи ключових і предметних компетентностей. Одним із дієвих інструментів, що сприяє досягненню цієї мети, є формувальне оцінювання, яке зорієнтоване не на контроль, а на підтримку процесу навчання, розвиток пізнавальної активності та усвідомлення особистих досягнень учня. З'ясуймо роль формувального оцінювання у розвитку ключових (комунікативної, інформаційної, уміння вчитися) та предметних (мовної, мовленнєвої, соціокультурної) компетентностей у процесі вивчення англійської мови в старших класах.

Компетентнісний підхід, закладений у сучасні освітні стандарти (Державний стандарт базової середньої освіти, 2020) [24], передбачає формування не лише знань, а й умінь застосовувати їх у реальних комунікативних ситуаціях. Ключові компетентності – це набір знань, умінь і ставлень, необхідних для особистісного розвитку учня та його активної участі в суспільстві (Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning, 2018) [49].

Для початку розгляньмо формувальне оцінювання як інструмент розвитку ключових компетентностей, зокрема комунікативної. Завдяки регулярному зворотному зв'язку учні вчаться чітко формулювати думки, ставити запитання, аргументувати відповіді та ефективно взаємодіяти з партнерами у спілкуванні. Наприклад, після виконання завдання на розвиток діалогічного мовлення (інтерв'ю, обговорення проблемної ситуації) учні аналізують не лише мовленнєві помилки, а й доцільність використаних комунікативних стратегій, таких як уточнення, перефразування чи використання ввічливих мовленнєвих кліше. Ще один приклад – рольова гра "Job Interview", де учні отримують індивідуальний фідбек щодо змістовності відповідей, мовленнєвої ввічливості та логіки побудови діалогу. Таким

чином, формувальне оцінювання сприяє розвитку усвідомленої комунікативної поведінки як складової ключової компетентності.

По-друге, формувальне оцінювання детермінує розвиток уміння вчитися впродовж життя, оскільки формує навички саморефлексії, планування власного навчання та самооцінювання. Учень поступово опановує здатність визначати власні освітні потреби, формулювати реалістичні цілі, контролювати індивідуальний прогрес і коригувати навчальні стратегії. Наприклад, після виконання серії письмових завдань учням пропонується заповнити рефлексивну таблицю з такими пунктами: *«Що я зробив(-ла) добре?»*, *«Що потребує покращення?»*, *«Яку стратегію я використаю наступного разу?»*. Регулярне застосування таких інструментів сприяє формуванню навчальної автономії та відповідальності за результати.

По-третє, вдосконалюється інформаційно-цифрова компетентність. У процесі формувального оцінювання з використанням онлайн-завдань, Google Forms, Padlet або інших цифрових платформ учні старших класів навчаються ефективно застосовувати сучасні технології для аналізу та осмислення власного навчального результату. Наприклад, після проходження онлайн-тесту з граматики (наприклад, на вживання часових форм) у Google Forms учні одразу отримують автоматичний зворотний зв'язок із поясненнями правильних відповідей. Учитель пропонує їм проаналізувати власні помилки, внести короткий запис до таблиці "My Grammar Focus" у Google Docs, а наприкінці тижня самостійно обрати тему для повторення. Це дозволяє трансформувати цифрові інструменти на засіб самонавчання та розвитку цифрової грамотності.

Соціальна та громадянська компетентність розвивається під час взаємооцінювання усного виступу партнера за критеріями "Clarity – Relevance – Argumentation", а також у процесі групового аналізу помилок. Ініціативність і підприємливість активізується через проектну діяльність, де учень самостійно планує структуру, форму подання та виконує

самооцінювання (наприклад, створення блогу «How to prepare for a job interview» з наступним самоаналізом за рубрикою).

У процесі вивчення англійської мови старшокласники також розвивають критичне мислення, що належить до ключових компетентностей. Формувальне оцінювання сприяє цьому завдяки завданням, що вимагають аналізу, оцінювання інформації, аргументації та формулювання власної позиції. Наприклад, учні можуть порівнювати джерела інформації, оцінювати переконливість тверджень або аргументовано висловлювати власну думку в письмовій чи усній формі. Такі види діяльності розвивають когнітивну гнучкість і навички критичного сприйняття інформації.

Розгляньмо вплив формувального оцінювання на предметні компетентності, зокрема мовну та мовленнєву. Мовна компетентність передбачає засвоєння лексичних, граматичних, фонетичних та орфографічних норм мови. Формувальне оцінювання в цьому аспекті орієнтує учнів не лише на виявлення помилок, а й на розуміння мовних закономірностей і типових труднощів. Наприклад, під час вивчення теми “*Conditionals*” учитель пропонує тренувальні завдання в інтерактивному середовищі (Wordwall або Wayground), після яких учні отримують зворотний зв’язок з поясненням допущених помилок. Наступним етапом є робота в парах, де учні створюють власні приклади умовних речень та перевіряють їх за *self-assessment criteria* (структура, логіка, вживання часу). Такий підхід не лише поглиблює граматичні знання, а й розвиває навички свідомого мовного контролю.

Мовленнєва компетентність охоплює здатність ефективно й доречно використовувати мовні засоби в усному та писемному мовленні. Формувальне оцінювання в цьому випадку слугує засобом удосконалення якості висловлювань. Наприклад, під час опрацювання теми “*Travelling*” учні виконують завдання: написати електронного листа другу з описом своєї подорожі. Перед написанням учитель знайомить учнів з *success criteria* (структура, вступ і висновок, логіка викладу, тематична лексика, відповідні

часові форми). Після написання роботи учні проводять взаємооцінювання за чек листами, обговорюючи в парах сильні сторони та аспекти, які потребують покращення. На наступному етапі вони редагують тексти з урахуванням отриманого відгуку. У результаті учні не лише покращують письмове мовлення, а й опановують стратегії аналізу та редагування текстів.

Формувальне оцінювання також сприяє розвитку соціокультурної компетентності, оскільки формує в учнів повагу до культурного різноманіття та усвідомлення власної ідентичності. Обговорення тем, пов'язаних із традиціями, етикетом, міжкультурною взаємодією, супроводжується рефлексією та самооцінюванням. Наприклад, після порівняння святкових традицій англomовних країн з українськими учні оцінюють власну самобутність і здатність висловлювати повагу до інших культур. Такий досвід розвиває толерантність, культурну чутливість і міжкультурну комунікативну компетентність.

Окрім цього, формувальне оцінювання знижує тривожність і страх перед помилками. Учні не бояться експериментувати з мовою, оскільки оцінювання не фіксує недоліки, а відкриває можливості для розвитку. Це позитивно впливає на самооцінку, мотивацію і внутрішню навчальну активність.

Отже, формувальне оцінювання виступає не лише засобом контролю чи поточного вимірювання досягнень, а передусім – активним інструментом розвитку ключових і предметних компетентностей учнів 10–11 класів. Завдяки чіткому формулюванню цілей, прозорим критеріям оцінювання, змістовному зворотному зв'язку та залученню учнів до процесу само- й взаємооцінювання, створюються умови для формування навчальної саморегуляції. Саме вона є критичним чинником успішного опанування іноземної мови, оскільки дозволяє учневі не лише виконувати завдання, а усвідомлювати власний прогрес, коригувати дії, обирати стратегії навчання й відповідати за результат.

Цей процес можна подати у вигляді послідовної логіки, відображеної у наступній схемі:



Зазначена послідовність цілком узгоджується з міжнародними дослідженнями: зокрема, згідно з аналітичними звітами OECD (2018) [57] та Education Endowment Foundation (EEF, 2021) [42], формувальне оцінювання розглядається як один із найефективніших чинників підвищення якості навчання, особливо за умов активного залучення учнів до процесу самооцінювання та постановки власних цілей. Таким чином, формувальне оцінювання не просто підтримує навчання, а структурно вибудовує шлях до набуття компетентностей, що відповідає основним засадам компетентнісного підходу в сучасній українській та міжнародній освітній політиці.

1.5 Умови реалізації формувального оцінювання в старшій школі

Успішне впровадження формувального оцінювання в навчальний процес з англійської мови у старших класах потребує врахування комплексу взаємопов'язаних чинників. Насамперед, учителям варто враховувати вікові особливості старшокласників, адже вони визначають рівень когнітивної, емоційної та мотиваційної готовності до роботи із відгуками і рефлексивними відповідями. Окрім того, важливо аналізувати дієві практики формувального оцінювання в межах розвитку окремих мовленнєвих навичок,

а саме читання, аудіювання, письма чи усного мовлення. Не менш значущим є вибір форм і способів надання зворотнього зв'язку – вчительського, взаємооцінювання або самооцінювання. Кожен з них має бути адаптованим до освітніх потреб і психологічної зрілості старшокласників. Погляньмо детальніше ці аспекти.

Пізній підлітковий вік (15–17 років) є критичним етапом у когнітивному, емоційному й соціальному розвитку, що має безпосереднє значення для впровадження формувального оцінювання. Згідно з теорією Ж. Піаже [58], саме в цьому віці відбувається перехід до етапу формальних операцій – підлітки набувають здатності до абстрактного, гіпотетичного й логічного мислення. Дослідження Л. Куна [50] підтверджують, що учні старшої школи можуть не лише аналізувати інформацію, а й обґрунтовувати свої судження, перевіряти гіпотези та свідомо планувати навчальні дії. Ці зміни створюють сприятливі умови для реалізації формувального оцінювання, яке базується на рефлексії, самооцінюванні та метапізнавальній активності.

У цей віковий період також істотно розвиваються функції виконавчої системи мозку, зокрема зростає роль префронтальної кори, відповідальної за контроль, планування та гнучкість мислення [38, с. 296–312]. Це означає, що учні стають більш здатними контролювати увагу, оцінювати результати діяльності та застосовувати навчальні стратегії. Разом із тим, підвищена емоційна чутливість і вразливість до зовнішньої оцінки [69, с.1–12] потребують делікатного підходу до зворотного зв'язку: важливо підтримувати впевненість учнів, уникати оцінювальних суджень особистісного характеру, замінюючи їх конструктивними коментарями щодо діяльності.

Суттєвих змін зазнають і психолінгвістичні процеси. За даними Т. Кириченко [13, с. 128–134], у старшокласників удосконалюється мовленнєва саморегуляція: учні більш усвідомлено формулюють свої висловлювання відповідно до комунікативної мети, використовують мовні засоби точніше та

варіативніше. Це створює основу для впровадження таких форматів оцінювання, як взаємооцінювання і самооцінювання, що активізують рефлексивні процеси.

У практиці викладання англійської мови ці особливості реалізуються, наприклад, через постановку учням метапізнавальних запитань після виконання завдання: *«Яку стратегію я обрав(-ла)?», «Що допомогло мені впоратися із завданням?», «Що варто змінити наступного разу?»*. Також ефективними є формати портфоліо або карток самоспостереження (*self-monitoring cards*), що сприяють поступовому розвитку автономії та відповідальності за результати навчання.

Отже, когнітивна та мовленнєва зрілість старшокласників створює передумови для успішного застосування формувального оцінювання, яке має бути адаптоване до їхніх вікових потреб: орієнтоване на підтримку, конструктивний діалог, розвиток стратегічного мислення й саморефлексії.

Постає закономірне питання: як диференціювати зворотний зв'язок відповідно до рівня зрілості учнів? Згідно з аналізом психолого-методичної літератури, зворотний зв'язок має відповідати рівню метапізнавального розвитку учнів. Для старшокласників ефективним є питальний тип фідбеку, який спонукає до мислення:

"Which part of the task did you complete the best?"

"What exactly helped you achieve this result?"

"How can you improve your answer next time?"

Учням із вищим рівнем автономії доцільно пропонувати більш складні рефлексивні завдання (наприклад, аналіз критеріїв успішного виступу), а для тих, хто лише формує навички самоконтролю, – короткий коментар, який починається з позитивного аспекту (*"I liked how you used the Past Perfect..."*) і завершується підказкою до поліпшення (*"...try to clarify the time reference in the second sentence"*).

Також важливо поєднувати письмову та усну форму зворотного зв'язку, оскільки письмові коментарі дозволяють учневі повернутися до

порад пізніше, а усні побажання здатні надати мотиваційний імпульс у момент виконання завдання (Hattie & Timperley, 2007) [45, с. 81–112].

Ефективне впровадження формувального оцінювання у навчанні англійської мови в старших класах залежить від низки організаційних, психолого-педагогічних і технологічних чинників. Воно має враховувати як вікові особливості учнів 10–11 класів, так і сучасні умови функціонування школи.

Одним із головних викликів є значне навантаження на вчителя. Педагогу необхідно регулярно діагностувати рівень сформованості навичок, надавати індивідуальний зворотний зв'язок, залучати учнів до самооцінювання й взаємооцінювання. У великих класах це потребує значних часових і емоційних ресурсів. Відсутність підготовки вчителів у сфері оцінювання, а також нечітко визначені критерії успішності можуть призводити до формального або помилкового застосування методики. На це звертають увагу R. Bennett (2011) і V. Klenowski (2009).

Ще одним бар'єром є низька мотивація учнів, особливо в умовах орієнтації на підсумкові оцінки, на результат НМТ / ЗНО. Часто школярі не готові до активної участі в оцінювальному процесі. Вони не мають сформованих навичок рефлексії, не розуміють мети фідбеку або не сприймають його як корисний для розвитку.

У процесі впровадження формувального оцінювання виникають і технічні труднощі. У деяких школах спостерігається низький рівень цифрової грамотності вчителів. Також бракує адаптованих інструментів, таких як прості шаблони рубрик, інструкції до чек-листів або готові форми зворотного зв'язку. Обмежений час на уроці не завжди дозволяє організувати рефлексію. Різний рівень знань учнів у класі ускладнює використання універсальних критеріїв оцінювання. Ці проблеми можна пом'якшити за рахунок послідовної інтеграції формувального оцінювання в структуру уроку. Воно має стати природним компонентом навчального процесу, а не додатковим навантаженням. Науковці радять використовувати спрощені

формати зворотного зв'язку. Наприклад, рубрики з трьома критеріями, експрес-рефлексії у формі одного речення або короткі усні коментарі в парах. Такі інструменти не перевантажують ні учнів, ні вчителя.

Особливо важливо враховувати різний рівень підготовки учнів. Для тих, хто навчається на рівні B1, варто застосовувати чек-листи з простими формулюваннями на рівні дії. Учням з рівнем B2 можна пропонувати детальні рубрики з можливістю вибору цілей або критеріїв. Це дозволяє поєднати індивідуальний підхід із загальними вимогами.

Цифрові технології здатні значно полегшити організацію формувального оцінювання. Наприклад, Google Forms можна використовувати для самооцінювання після виконання домашніх завдань. Платформа Padlet зручна для письмової рефлексії після роботи в групах. Інструмент Flip дає змогу організувати відеофідбек у форматі, зручному для учнів.

Отже, ефективне застосування формувального оцінювання в старших класах можливе за умови його раціонального поєднання з диференціацією, цифровою підтримкою та поступовим залученням учнів. У такому випадку цей підхід сприятиме розвитку іншомовної компетентності, підвищенню мотивації та формуванню навчальної самостійності.

Висновки до розділу 1

У першому розділі наукового дослідження було здійснено комплексний теоретичний аналіз поняття, функцій, принципів та практик формувального оцінювання в контексті викладання англійської мови в старших класах. Визначено, що формувальне оцінювання є не лише інструментом моніторингу, а передусім педагогічною технологією, що спрямована на розвиток рефлексивного мислення, навчальної автономії та особистісного

поступу учня. Його сутність полягає у забезпеченні постійного змістовного зворотного зв'язку, який надає можливість вчасно виявляти навчальні труднощі та коригувати траєкторію освітнього руху.

З'ясовано відмінності між формувальним, поточним та підсумковим оцінюванням за ключовими критеріями: метою, часом проведення, формами реалізації, роллю учасників та характером результату. Показано, що саме формувальне оцінювання виконує найбільшу кількість педагогічних функцій: діагностичну, інструктивну, мотиваційну, коригувальну, рефлексивну та прогностичну.

Встановлено, що впровадження формувального оцінювання в навчальний процес англійської мови відповідає засадам компетентнісного підходу: сприяє розвитку ключових (комунікативної, цифрової, уміння вчитися) та предметних (мовної, мовленнєвої, соціокультурної) компетентностей. Особливу увагу приділено врахуванню вікових особливостей учнів 10–11 класів, зокрема розвитку абстрактного мислення, саморегуляції, критичного аналізу й здатності до самооцінки.

Описано провідні принципи формувального оцінювання (зворотного зв'язку, прозорості критеріїв, активної участі учнів, інтеграції в навчання тощо) та окреслено дієві методи й інструменти його реалізації на уроках англійської мови. У роботі проаналізовано практики формувального оцінювання у формуванні мовленнєвих навичок – читання, аудіювання, письма та говоріння, що дозволило виокремити специфіку їх застосування відповідно до виду діяльності.

Таким чином, формувальне оцінювання розглядається як ефективна технологія гуманістично орієнтованого навчання, що сприяє формуванню відповідального, автономного, мотивованого здобувача освіти та відкриває нові можливості для якісного викладання англійської мови в умовах реформованої української школи.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

2.1. Організація педагогічного експерименту

База дослідження. Експериментальне дослідження впливу формувального оцінювання на навички володіння англійською мовою учнів старшої школи проводилося на базі Турківського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів №1 Турківської міської ради Самбірського району Львівської області впродовж 6-ти тижнів. Навчально-методичне забезпечення, професійний рівень учителів англійської мови та зацікавленість адміністрації школи у впровадженні інноваційних підходів сприяли ефективному проведенню експерименту.

Контингент учасників. Експериментальну частину дослідження було проведено на базі 10-ого класу, хоча тема охоплює учнів старшої школи (10–11 класи). Це зумовлено тим, що саме у 10-ому класі розпочинається навчання за програмою профільної середньої освіти, а учні вже мають сформовану базову мовну підготовку та достатній рівень навчальної автономії. Обраний клас відповідав віковим, когнітивним та програмним характеристикам старшої школи, а також мав рівень володіння англійською мовою, достатній для реалізації цілей дослідження.

Результати експерименту можуть бути екстрапольовані на учнів 11-ого класу, оскільки обидві вікові групи навчаються за спільними нормативними вимогами, дотримуються єдиних цілей освітньої програми з іноземної мови, мають схожий рівень комунікативної потреби (ЗНО, академічна мобільність, практичне застосування мови), а також подібний рівень когнітивного розвитку.

Усього в експерименті взяли участь 16 учнів 10-ого класу, які на момент його початку володіли англійською мовою на рівні B1–B1+ згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. З метою забезпечення достовірності результатів учасників було поділено на експериментальну та контрольну групи.

Мета педагогічного експерименту полягала у виявленні ефективності застосування формульовального оцінювання як засобу розвитку навичок володіння англійською мовою в учнів старшої школи.

Завдання експерименту:

1. Визначити рівень сформованості навичок володіння англійською мовою на початку дослідження.
2. Реалізувати систему формульовального оцінювання в експериментальній групі.
3. Здійснити порівняльний аналіз змін у англійській компетентності учнів експериментальної і контрольної груп.
4. Визначити вплив конкретних форматів формульовального оцінювання (self-assessment, peer-assessment, teacher feedback) на різні види мовленнєвої діяльності.

Під час експерименту було використано такі **методи дослідження**:

1. **Діагностичне тестування** (до- та післяекспериментальне). Цей метод використовувався для виявлення рівня сформованості навичок володіння англійською мовою учнів на початковому (констатувальному) та завершальному (контрольному) етапах експерименту. На кожному з етапів учні виконували комплексне тестування, яке включало завдання на

перевірку: *аудіювання* (наприклад, прослуховування короткого діалогу з подальшим вибором правильних відповідей); *читання* (завдання на розуміння тексту з множинним вибором та встановлення відповідностей); *лексико-граматичної компетентності* (наприклад, заповнення пропусків у тексті або трансформація речень); *письма* (написання листа, повідомлення, короткого есе); *говоріння* (монологічне висловлення за темою або парне обговорення). Для об'єктивності оцінювання використовувалися критерії, узгоджені із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. Зразки діагностичних тестів та критерії оцінювання подано в Додатку А.

2. Спостереження за навчальною діяльністю учнів. Метод спостереження застосовувався систематично протягом усього формувального етапу дослідження з метою виявлення активності учнів на уроках, рівня залучення у групові/парні види роботи, здатності учнів до самооцінювання та рефлексії, реакції на зворотний зв'язок учителя або однокласників. Спостереження проводилося за допомогою *щоденника спостережень* та *спеціально розроблених чек-листів*, у яких фіксувалися ключові показники мовленнєвої та когнітивної активності учнів. Зразки щоденника спостережень і чек-листів знаходяться в Додатку Б.

3. Анкетування учнів і вчителів. Анкетування проводилося двічі – до початку формувального етапу та після його завершення. Для учнів анкети містили запитання на з'ясування ставлення до різних форматів оцінювання (традиційного і формувального), рівня впевненості у власних знаннях, готовності до само- й взаємооцінювання та сприйняття письмового і усного зворотного зв'язку.

Для вчителів анкета містила питання щодо практичного використання елементів формувального оцінювання на уроках, труднощів у впровадженні та спостережень за зміною навчальної мотивації учнів. Анкетування проводилося українською мовою; зразки анкет подано в Додатку В.

4. Аналіз результатів письмових і усних робіт. Цей метод дозволив не лише оцінити рівень сформованості навичок, але й виявити

динаміку змін у мовленні учнів. Особлива увага зверталася на обсяг активного словника, правильність граматичних конструкцій, логіку і структурованість висловлення, а також на здатність самостійно редагувати помилки (після зворотного зв'язку). Наприклад, порівняння письмового есе до і після формувального етапу дозволяло відстежити, як учень навчився враховувати попередні помилки, коментарі вчителя, використовувати більш точну лексику тощо.

5. Статистична обробка результатів. Для кількісної інтерпретації результатів використовувалися базові методи математичної статистики, а саме підрахунок середніх балів за тестами до і після експерименту; обчислення коефіцієнта приросту результатів; порівняння результатів експериментальної та контрольної груп і графічне представлення даних (таблиці). Це дозволило обґрунтовано підтвердити гіпотезу дослідження про позитивний вплив формувального оцінювання на рівень володіння англійською мовою.

Структура експерименту включала три етапи:

- 1. Констатувальний етап** (визначення вихідного рівня володіння англійською мовою, збір початкових даних);
- 2. Формувальний етап** (упровадження елементів формувального оцінювання в навчальний процес експериментальної групи);
- 3. Контрольний етап** (підсумкове тестування, аналіз динаміки результатів).

Розподіл учнів на експериментальну та контрольну групи було здійснено після проведення вхідного діагностичного тестування, на основі отриманих результатів, з метою забезпечення однакового рівня вихідних мовленнєвих навичок у кожній групі. Такий підхід дозволив підвищити об'єктивність і достовірність результатів педагогічного експерименту.

Таблиця 2.1. Порівняння складу експериментальної та контрольної груп

Категорія показників	Експериментальна група (n = 8)	Контрольна група (n = 8)
Загальна кількість учнів	8	8
Середній вік	16,4	16,5
Рівень володіння англійською мовою (за CEFR):		
Високий (B1+)	3	3
Середній (B1)	3	3
Нижчий середній (A2+/B1-)	2	2
Рівень мовленнєвої активності (за спостереженням)		
Високий	4	4
Середній	3	2
Низький	1	2
Стать учнів	5 дівчат, 3 хлопців	4 дівчат, 4 хлопців
Участь у позаурочних заходах з англійської	4 учнів	4 учнів

Отож, групи підібрані так, щоб бути максимально співмірними за віком, рівнем знань, активністю та статевим складом. Це підвищує наукову достовірність результатів експерименту, дозволяє порівнювати ефективність застосованих методів і форм роботи.

2.2. Методичні засади впровадження формувального оцінювання в експериментальному навчанні

Ефективне застосування формувального оцінювання в процесі навчання англійської мови передбачає системний підхід до добору завдань,

використання відповідних інструментів та надання цілеспрямованого зворотного зв'язку. Ці дії вчителя допомагають учням усвідомити свій поступ і коригувати власну діяльність. Саме на основі зазначених принципів, форм організації навчальної діяльності та інструментів формувального оцінювання було спроектовано експериментальне навчання, реалізоване в межах педагогічної практики.

Добір завдань. Під час експериментального навчання добір завдань здійснювався з урахуванням певних методичних принципів. Насамперед, завдання повинні були відповідати рівню володіння мовою (B1). Оскільки мета експерименту полягала у виявленні ефективності застосування формувального оцінювання як засобу розвитку навичок володіння англійською мовою в учнів старшої школи, то орієнтація здійснювалася на розвиток комунікативних умінь (говоріння, письма, аудіювання, читання). Особлива увага приділялася принципу наявності чіткої мети та критеріїв оцінювання. Перед виконанням завдань учні ознайомлювались із метою діяльності (наприклад: «описати зображення», «передати зміст тексту», «висловити думку з проблеми»). Разом із учителем або самостійно учні також опрацьовували критерії успішного виконання завдання, які були подані в доступній формі (чек-листи, рубрики, зразки відповідей). Це сприяло розвитку умінь усвідомленого виконання завдань та самокорекції. До того ж, завдання добирались так, щоб після їх виконання учні мали змогу проаналізувати власну роботу за допомогою рубрик або контрольних запитань («Чи відповів(ла) я на всі пункти?», «Чи дотримався(лась) я структури?»); оцінити роботу однокласника за зрозумілими параметрами (наприклад, у парній розмові); отримати зворотний зв'язок від учителя та врахувати його для самовдосконалення. Таке поєднання навчальних і оцінювальних практик дозволяло трансформувати оцінювання з контролюючого інструмента на підтримувальну стратегію, що стимулює учнів до рефлексії, діалогу, самостійності та особистої відповідальності за результат.

Завдання для учнів експериментальної групи були систематизовані відповідно до основних видів мовленнєвої діяльності. Зокрема, для розвитку *говоріння* використовувалися завдання, що сприяли усному самовираженню та взаємодії: діалоги за ролями, міні-презентації, опис зображення, ситуаційне мовлення. Це дозволяло учням тренувати мовленнєву спонтанність, застосовувати лексику й граматику в комунікативних ситуаціях, а також отримувати зворотний зв'язок від учителя й однокласників.

Для формування *письмових* навичок учням пропонувалися короткі есе, особисті або напівофіційні листи, створення нотаток, а також вправи на трансформацію речень, що сприяли відпрацюванню граматичних структур у письмовому мовленні.

Навички *аудіювання* розвивалися завдяки завданням на вибір правильної відповіді, true/false, а також заповненню таблиць чи схем за прослуханим матеріалом. Ці вправи активізували уважність, допомагали учням фіксувати ключову та детальну інформацію.

У роботі з *читанням* використовувалися завдання на пошук детальної або загальної інформації, а також встановлення логічних відповідностей між абзацами, заголовками чи твердженнями, що сприяло формуванню навичок аналітичного читання й розуміння текстової структури.

Такий системний підхід до добору завдань не обмежувався традиційними лінгвістичними критеріями, забезпечував не лише формування комунікативної компетентності, а й створював умови для впровадження формувального оцінювання в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Вибір форм роботи на уроці. Одним із важливих аспектів організації педагогічного експерименту був *усвідомлений вибір форм роботи*, які сприяли б ефективному застосуванню формувального оцінювання та розвитку мовленнєвої і когнітивної активності учнів. Під час експериментального навчання використовувалися чотири форми організації навчальної діяльності, опис і характеристика яких подана в таблиці нижче.

Таблиця 2.2. Форми роботи на уроці із застосуванням формувального оцінювання

Форма роботи	Характеристика
1. Фронтальна робота	Для організації спільного ознайомлення з навчальним матеріалом, обговорення критеріїв оцінювання, надання зворотного зв'язку.
2. Парна робота	Для стимулювання взаємооцінювання, виконання завдань з говоріння, діалогів, взаємоперевірки письмових робіт.
3. Групова робота	Для виконання творчих завдань, навчальних проєктів, дебатів, у яких учні взаємодіяли, обговорювали проблемні ситуації, оцінювали участь один одного.
4. Індивідуальна робота	Для здійснення самооцінювання, письмових робіт, роботи з рубрикаторами та мовними портфоліо.

Такий підхід дозволив урізноманітнити діяльність, створити умови для спостереження за участю кожного учня, а також ефективно реалізовувати стратегії формувального оцінювання.

Інструменти формувального оцінювання. У процесі експериментального навчання особливе значення мало цілеспрямоване використання інструментів формувального оцінювання, описаних у першому розділі дослідження. Їх застосування було системним і послідовним, що

дозволило вбудувати оцінювання в сам процес навчання і перетворити його на засіб розвитку анломовної компетентності.

Кожен з обраних інструментів виконував чітку функцію в структурі уроку. Так, *чек-листи* використовувалися і на етапі підготовки до виконання завдань, і після завершення роботи – з метою фіксації досягнутих результатів та планування наступних кроків. Учні самостійно або у взаємодії з учителем позначали, що саме було виконано повністю, частково або потребує доопрацювання.

Оціночні рубрики, розроблені відповідно до рівня володіння мовою (B1), застосовувались для оцінювання продуктивних видів мовлення – говоріння та письма. Вони містили зрозумілі критерії (змістовність, мовленнєва організація, лексика, граматики, комунікативна адекватність), що давало змогу учням краще усвідомити вимоги до завдання і більш об'єктивно оцінити власний результат.

Щоденники спостережень, які велися вчителем протягом експерименту, дозволяли фіксувати рівень активності, самостійності, ініціативності учнів, а також їхню здатність працювати в парі, групі, залучатися до обговорення, приймати зворотний зв'язок.

Рефлексивні картки пропонували учням коротко відповісти на запитання після виконання завдання: що вдалося найкраще, які труднощі виникли, як можна покращити результат. Це стимулювало розвиток рефлексивного мислення та відповідальності за власне навчання.

Форми самооцінювання доповнювали зазначені інструменти й були орієнтовані на поступове формування в учнів *метанізнавальних умінь*, тобто здатності усвідомлювати власні навчальні дії, визначати сильні та слабкі сторони, планувати стратегії вдосконалення.

У сукупності ці інструменти створювали ціннісне навчальне середовище, де помилки не сприймалися як невдачі, а як можливості для зростання.

У структурі формувального оцінювання, яке застосовувалося під час експериментального навчання, *зворотний зв'язок* виконував важливу функцію, адже допомагав учням усвідомити власні досягнення, помічати свій поступ та вдосконалювати свої мовні та мовленнєві навички. Він був інтегрований у всі етапи навчального процесу (від виконання завдань до рефлексії) і набував різних форм відповідно до характеру діяльності та рівня самостійності учнів.

Найчастіше зворотний зв'язок був у формі *усного коментаря учителя безпосередньо під час виконання завдання*. Це давало змогу оперативно підтримати учня, скоригувати напрямок виконання вправи або заохотити до подальших зусиль. Коментарі були стислими та доброзичливими.

Письмовий зворотний зв'язок надавався вчителем та/або іншим учнем після виконання письмових робіт. Основою слугували заздалегідь визначені критерії (рубрики). Коментарі фокусувалися на граматиці, змістовій повноті, логіці викладу і стилістичній точності.

З метою розвитку в учнів самооцінювання та аналітичного мислення, до структури уроку регулярно включались *запитання-навігатори* на кшталт: *Що вдалося найкраще? Чому? Що було найскладнішим? Як можна покращити відповідь?* Ці запитання спрямовували увагу учня на процес навчання і були основою для самоаналізу.

Взаємооцінювання здійснювалося переважно у парній або груповій формі: після спільного виконання завдання учні висловлювали одне одному коментарі щодо того, що вдалося, та що можна було б покращити. Така взаємодія розвивала навички конструктивного спілкування та посилювала довіру в навчальному середовищі.

Наприкінці занять були заплановані *рефлексивні міні-обговорення*, де учні ділилися враженнями від роботи, зазначали свої успіхи, складнощі та особисті відкриття. Це сприяло формуванню відповідального ставлення до навчання, усвідомлення власного поступу й підвищенню внутрішньої мотивації.

Таким чином, зворотний зв'язок не просто супроводжував навчання, а виконував роль «мосту» між поточним рівнем учня і бажаним результатом, забезпечуючи підтримку, орієнтири та натхнення для подальшого вдосконалення мовних навичок. На нашу думку, такий зворотний зв'язок був конкретним, зрозумілим і спрямованим на вдосконалення навичок.

2.3. Реалізація формульовального оцінювання на основі авторських завдань у процесі формування мовленнєвих навичок

У процесі експериментального навчання було реалізовано серію завдань формульовального оцінювання, розроблених авторкою дослідження спеціально для учнів 10 класу. Упродовж 18 навчальних годин, розподілених на 9 подвійних уроків, учні виконували різнотипні завдання, орієнтовані на розвиток мовленнєвих (listening, speaking, reading, writing) та мовних (grammar, vocabulary, pronunciation) навичок.

Завдання були інтегровані у зміст тем, передбачених навчальною програмою 10 класу з англійської мови, і супроводжувалися елементами формульовального оцінювання: самооцінюванням, взаємооцінюванням і зворотним зв'язком від учителя. Такий підхід дозволив поєднати розвиток іншомовної компетентності з формуванням рефлексивного мислення, мотивації та відповідальності учнів за результати навчання.

Приклади завдань і формульовального оцінювання.

Говоріння. Завдання 1: *Work in pairs. Role-play a conversation between a student and a career adviser. Use the prompts: job interests – skills – plans after school – job options.*

Формульовальне оцінювання:

1. Чек-лист (учень ставить галочку):

- I used full sentences

- I asked/answered questions politely
- I expressed my opinion clearly
- I used job-related vocabulary

2. Рубрика для вчителя:

Критерій	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3
Змістовність	Обмежена	Основна	Повна
Вимова	Незрозуміла	Загалом зрозуміла	Чітка і виразна
Використання лексики	Базова	Адекватна	Різноманітна
Граматична правильність	Часті помилки	Поодинокі	Мінімальні

Завдання 2: Give a short (1-minute) presentation on the topic: "The Role of Social Media in Teenagers' Lives." Include the following points:

- How often teenagers use social media
- Positive aspects
- Possible risks
- Your personal opinion

Формувальне оцінювання:

1. Взаємооцінювання (парна форма)

Listen to a classmate's speech and fill out this form, adding your comments:

What went well?	What can be improved?
clear pronunciation, strong introduction...	better structure of ideas...

2. Рефлексивна картка учня після виступу

Tick the statements that apply to your presentation:

I kept eye contact with the audience

I covered all the points from the task

I used linking words (firstly, in my opinion, however...)

I felt confident speaking in front of the class

I need to work on: _____

3.Короткий усний зворотний зв'язок від учителя

Учитель наголошує на двох моментах: 1. Що саме вдалося добре. 2. Який один аспект можна покращити в наступному виступі. Наприклад, 1. "Great job, Sofia. You spoke clearly and used some good vocabulary related to hobbies, like 'to capture moments' and 'stay active'. 2. One thing to work on next time is organizing your ideas more clearly – try using linking phrases like 'firstly', 'also', and 'finally' to guide the listener."

Письмо. Завдання 1: Write an email to a foreign friend about your daily routine and how you stay healthy. (80–100 words)

Формувальне оцінювання:

1. Рубрика:

Критерій	1 бал	2 бали	3 бали
Відповідність темі	Часткова	Загальна	Повна
Структура (вступ, основна частина, висновок)	Недотримана	Частково	Чітко дотримана
Лексика	Обмежена	Відповідна	Варіативна
Граматика	Часті помилки	Деякі	Майже без помилок
Зв'язність	Слабка	Помірна	Висока

2.Самооцінка:

- Did I answer all parts of the task?
- Did I check grammar and spelling?

- Did I use topic-related vocabulary?

Завдання 2: Write a blog post for a school website: "Three tips to become a better language learner". Include a short introduction and give clear, practical advice. (100–120 words)

Формувальне оцінювання:

1.Взаємооцінювання (у парах). Після прочитання роботи партнера учень заповнює чек-лист:

Criteria for Checking	✓	□
Clear introduction and understandable topic		
At least three pieces of advice are given		
Expressions for giving recommendations are used (e.g., <i>You should</i> , <i>Try to...</i>)		
Ideas are well connected		
The tone is appropriate for a blog (friendly, helpful)		

Наприкінці:

One thing I liked in your text: _____

One suggestion for improvement: _____

2. Рефлексивна картка учня (відкрита форма):

Answer the following questions after writing your blog post:

1. What part of the task was easiest for you? Why?
2. What did you find challenging?
3. Did you manage to give useful advice?
4. If you could rewrite your text, what would you change?

3.Сигнальні смужки:

Учні обирають кольорову смужку як сигнал про своє відчуття після виконання письмового завдання:

Green – I understood everything and feel confident about my text

Yellow – I had some difficulties but tried to complete the task

Red – I struggled a lot and need help

Учитель за результатами «світлофора» формує індивідуальний або груповий зворотний зв'язок на наступному уроці.

Аудіювання. Завдання 1: *Listen to a podcast about teenage hobbies. Complete the table with names, activities, and reasons.*

Формувальне оцінювання:

1. **Взаємоперевірка з ключами.** Після виконання завдання учні обмінюються зошитами або аркушами й перевіряють відповіді одне одного за ключами, які надає вчитель.

Name	Activity	Reason
Mia	Photography	She enjoys capturing moments with friends
Leo	Skateboarding	It helps him relax and stay active
Anya	Playing the guitar	She wants to join a school band
Ben	Reading novels	He likes exploring different worlds

Instructions for students:

1. Put a ✓ next to each correct answer your classmate gave.
2. If an answer is incomplete or incorrect, make a short note (e.g., unclear, incomplete, wrong name).
3. After checking, return the paper and discuss in pairs: *One answer you got right and why. One answer to improve and how*

2. **Рефлексивна картка після виконання:**

- What was easy/difficult to understand?
- Did I understand the main idea and details?

Завдання 2. *Listen to a dialogue between a teenager and a school counsellor about choosing future career paths. Choose the correct answers (A, B, or C) to the five multiple-choice questions.*

Формувальне оцінювання:

1. **Чек-лист для самоперевірки (Self-check Checklist)**

After the task, tick what applies:

- I understood the speaker's main opinion
- I recognised at least two specific pieces of advice
- I followed the conversation without getting lost
- I guessed unknown words from context
- I could answer all questions with confidence

2. «Зворотний квиток» (Exit ticket)

Answer at the bottom of your worksheet or on a sticky note:

- One strategy that helped me understand the recording was: _____
- One thing I still find difficult when listening is: _____

3. Міні-дискусія в парах (Peer micro-discussion)

Talk with a partner for 1–2 minutes:

- What was this conversation really about?
- Did you agree with the advice the counsellor gave? Why/why not?
- Which parts were the hardest to catch?

Читання. Завдання 1: *Read a text about the influence of social media.*

Match the headings (A–E) to the paragraphs (1–4). One is extra.

The Influence of Social Media

Paragraph 1

Social media has become a huge part of teenagers' daily lives. Many of them use platforms like Instagram, TikTok, and Snapchat to stay connected with friends, share photos, and follow their favourite celebrities. It's quick, easy, and fun – but also time-consuming.

Paragraph 2

One of the positive sides of social media is that it helps young people express themselves creatively. Whether they post drawings, dance videos, or short stories, social media gives them a place to share their talents with a wider audience and receive feedback.

Paragraph 3

However, spending too much time online can lead to problems. Teenagers may feel anxious or sad if they compare themselves to others. Seeing perfect photos and videos can make them believe their own lives aren't good enough. This can affect their self-esteem.

Paragraph 4

Experts suggest that young people should be taught how to use social media responsibly. Setting limits on screen time, avoiding negative content, and talking openly about feelings can help make their online experience more positive and healthy.

Headings:

- A. How social media encourages creativity
- B. Tips for using social media wisely
- C. The history of social media
- D. The emotional risks of online life
- E. How teens use social media every day

Формувальне оцінювання:

1. **Парне обговорення відповідей:** Учні аргументують свій вибір і змінюють відповіді за потреби.

2.Письмове самооцінювання:

- I understood the general message
- I could match headings correctly
- I used context to guess the meaning of unknown words

Завдання 2: *Read a short article about the benefits and risks of part-time jobs for teenagers. Choose if the following statements are True, False, or Not Given.*

Teenagers and Part-Time Jobs

Many teenagers today want to earn their own money and become more independent. A part-time job can help with that. It teaches responsibility, time management, and communication skills. For example, working in a shop or café helps students learn how to deal with people and solve problems.

However, not everything about part-time work is positive. Some experts say that long working hours can affect students' school performance. If a teenager spends too much time at work, they might feel tired during lessons or have less time for homework. It's important to keep a balance.

Parents should talk to their children and agree on a schedule that doesn't affect their studies. In general, working up to 10-15 hours per week is considered safe and beneficial for most teenagers.

1. Working part-time teaches teenagers useful life skills.
2. All teenagers must have a job before they finish school.
3. Some students feel tired at school because they work too much.
4. Most part-time jobs are in factories.
5. Experts agree that students should never work.
6. A good schedule helps students manage both work and school.

Формувальне оцінювання:

1. Чек-лист для самоперевірки + пояснення

Check the statements that are true for your reading process:

- I read the questions before reading the text
- I underlined key information in the text
- I found at least one reason for each answer I gave
- I checked if the statement was actually in the text or just my assumption
- I explained one of my answers to a classmate

Now write:

One strategy that helped me: _____

One sentence I found confusing: _____

2. «Вибери рівень» (Traffic light comprehension check – анкетна форма):

After the task, choose your level of confidence and add a short reason:

Green – I'm confident I understood everything. → Reason: _____

Yellow – I understood most of it but had some doubts. → Reason: _____

Red – I found it difficult to follow. → Reason: _____

3. Зворотний зв'язок від учителя:

Учитель демонструє кілька прикладів відповідей і показує одну неправильну та одну правильну відповідь, пояснюючи, як знайти ключові слова в тексті та зіставити їх із твердженнями. Після цього вчитель запитує: *Why was this answer 'False'? What helped you find the correct paragraph?*

Лексика і граматики. Завдання 1: *Complete the sentences with the correct word from the box. Use each word only once.*

device – download – access – password – app – message – log in – signal – screen – data

1. I forgot my _____, so I can't open the file.
2. This phone is a useful _____ — it has many functions.
3. She wants to _____ a new game from the internet.
4. You need to _____ to your email to check it.
5. The _____ is too small, I can't read the text clearly.
6. He sent me a _____ about the meeting.
7. We can't connect to Wi-Fi — the _____ is too weak.
8. Don't share your personal _____ online.
9. I use that _____ to learn English vocabulary.
10. You need special permission to _____ this website.

Формувальне оцінювання:

1. Самоперевірка з ключами + колірне кодування (Self-check & Colour Codes). Учні перевіряють себе за ключами й підкреслюють: **зелений** – правильна відповідь, **жовтий** – вагалися, але вгадали, **червоний** – неправильно.

Потім відповідають письмово:

- Which three words were easy for me?
- Which two words do I need to review?

2. Міні-картка рефлексії (exit ticket): *Tick the box if the statement is true for you:*

I understood most of the words.

I used context to guess unfamiliar words.

I can now use 3-4 words in my own sentences.

I need more practice with these words.

3. Міні-гра на урок (Quizlet / Kahoot / Matching pairs)

Учитель проводить коротку активність для закріплення лексики – і учні одразу бачать свій прогрес.

Завдання 2: *Complete the sentences with the correct form of the verb in brackets. Use Present Perfect or Past Simple.*

1. I _____ (never / try) sushi before.
2. We _____ (go) to Italy last summer.
3. She _____ (already / read) that book twice.
4. My brother _____ (break) his leg when he _____ (play) football last weekend.
5. They _____ (not / visit) us since we moved to this city.
6. _____ you ever _____ (see) a shooting star?
7. I _____ (lose) my keys yesterday and had to wait outside.
8. He _____ (just / finish) his homework.
9. My parents _____ (live) in London for ten years, then they moved to Oxford.
10. We _____ (not / be) to the new museum yet. Is it good?

Формувальне оцінювання:

1. **Миттєвий зворотний зв'язок:** учитель аналізує типові помилки разом із класом
2. **Міні-чек-лист:**
2. **Міні-чек-лист:**
 - Did I remember the time markers (just, already, ago, etc.)?
 - Did I check the verb form?

Вимова. Завдання Word Stress Practice: *Listen and repeat. Mark the stressed syllable in each word. Then practise in pairs.*

Words: important; communication; recommend; comfortable; technology; information; remember; understand; expensive; opportunity.

Формувальне оцінювання:

1.Самооцінка (Self-assessment checklist):*Tick the statements that are true for you.*

- I could hear the correct stress in most words.
- I marked the stressed syllables correctly.
- I said the words clearly and confidently.
- I helped my partner if they were unsure.

2. Міні-картка рефлексії (after pair work): *Answer in 1-2 sentences:*

- Which word was easiest to pronounce?
- Which word do I still need to practise?

3. Усний фідбек учителя (в кінці завдання):

“You stressed ‘communication’ very clearly – great job!”

“Let’s review ‘comfortable’ together – where is the stress?”

“I liked how you helped your partner say ‘opportunity’”.

Отже, використання різноманітних формувальних інструментів (рубрики, чек-листи, рефлексивні картки, взаємооцінювання) на кожному уроці дозволяло активізувати участь учнів, підвищити якість виконання завдань, сформувати в учнів навички саморефлексії й відповідальності, забезпечити постійний зворотний зв’язок і, що найважливіше, простежити поступ у розвитку мовленнєвих і мовних навичок.

2.4. Аналіз результатів експерименту

На основі тестування до- та після експерименту, а також результатів спостережень, анкетування й аналізу письмових та усних робіт було здійснено порівняльну характеристику рівнів англомовної компетентності учнів експериментальної та контрольної груп. Експериментальна група

продемонструвала суттєве покращення результатів: середній бал зріс на 10 балів, що свідчить про високу ефективність застосування формувального оцінювання. Контрольна група, яка навчалась без системного впровадження формувального оцінювання, показала лише помірне зростання (на 4 бали), ймовірно завдяки звичайному накопиченню досвіду під час навчання.

Таблиця 2.3. Порівняльний аналіз рівня англомовної компетентності учнів до і після експерименту

Група	Кількість учнів	Середній бал (до)	Середній бал (після)	Приріст
Експериментальна	8	30 / 50	40 / 50	+10
Контрольна	8	31 / 50	35 / 50	+4

Аналіз результатів експериментального навчання за окремими видами мовленнєвої діяльності продемонстрував стабільне зростання показників учнів. Середній підсумковий бал за тестування в експериментальній групі (далі – ЕГ) підвищився з 30 до 42 балів зі 50 можливих, що в українській 12-бальній системі відповідає переходу з 7 балів (достатній рівень) до 10 балів (високий рівень). З критеріями оцінювання та таблицею переведень у 12-бальну шкалу можна познайомитися в додатку Б. Найбільше покращення зафіксовано в компоненті «використання мови» (+3,8 бала), що свідчить про позитивний вплив формувального оцінювання на розвиток граматичних і лексичних навичок. Показники в письмі та говорінні також суттєво зросли (+2,5 бала), що пояснюється системним використанням чек-листів, рубрик і зворотного зв'язку. У видах рецептивної діяльності – аудіюванні та читанні – зростання було стабільним (+1,1 і +2,1 бала відповідно), що засвідчує успішність роботи над стратегіями розуміння та рефлексії після виконання завдань. Отже, результати експерименту підтверджують ефективність формувального оцінювання як засобу підвищення мовної компетентності учнів.

Таблиця 2.4. Аналіз результатів за компонентами в ЕГ

Компонент	Макс. бал (тест)	Середній бал до	Середній бал після	Приріст (у балах)
Аудіювання	5	3,2	4,3	+1,1
Читання	10	6,1	8,2	+2,1
Використання мови	15	8,5	12,3	+3,8
Письмо	10	6,0	8,5	+2,5
Говоріння	10	6,2	8,7	+2,5
Загальна сума	50	30,0	42,0	+12,0

У контрольній групі (далі – КГ), де навчання здійснювалося за традиційною методикою з використанням підручника «Англійська мова (стандарт, 10-й рік навчання)» (автор – Карпюк О. Д.) без системного впровадження формувального оцінювання, також спостерігається зростання результатів, проте воно значно менш виражене порівняно з експериментальною групою. Загальний середній бал збільшився з 29,3 до 32,4 балів зі 50 можливих (приріст +3,1 бала), що відповідає збереженню рівня в межах 7 балів за 12-бальною шкалою (достатній). Найменший приріст спостерігається в письмі (+0,5) та використанні мови (+0,7), що може бути пов'язано з браком системної роботи над самооцінкою, рефлексією та чіткими критеріями успішності. У рецептивних видах діяльності, як-от читання та аудіювання, спостерігалось лише незначне зростання (+0,8 та +0,4 відповідно), що свідчить про потребу в активніших стратегіях розуміння. У говорінні приріст становив лише +0.7 бала, попри наявність тренувальних завдань, що свідчить про обмежену ефективність без належного формувального підходу. Таким чином, результати КГ підтверджують важливість цілеспрямованого використання формувального оцінювання для покращення мовної компетентності.

Таблиця 2.5. Аналіз результатів за компонентами в КГ

Компонент	Макс. бал (тест)	Середній бал до	Середній бал після	Приріст (у балах)
Аудіювання	5	3,1	3,5	+0,4
Читання	10	6,0	6,8	+0,8
Використання мови	15	8,3	9,0	+0,7
Письмо	10	5,8	6,3	+0,5
Говоріння	10	6,1	6,8	+0,7
Загальна сума	50	29,3	32,4	+3,1

Як засвідчили результати експерименту, учні ЕГ піднялися з нижчої межі достатнього рівня (30 балів = оцінка 7) до високого рівня (40 балів = оцінка 10). Щодо учнів КГ, то вони також покращили результати, але залишилися в межах достатнього рівня (35 балів = оцінка 9). Отже, зростання результатів в ЕГ було вдвічі більшим, що підтверджує ефективність застосування формувального оцінювання для розвитку англomовної компетентності учнів 10-ого класу.

Для оцінки ефективності впровадження формувального оцінювання на уроках англійської мови в старших класах була розроблена формула коефіцієнта оцінки:

$$K(o) = K(EG) : K(KG),$$

де $K(EG)$ – середній бал в експериментальній групі після експерименту (40/50),

$K(KG)$ – середній бал у контрольній групі після експерименту (35/50),

й отримуємо:

$$K(o) = 40 : 35 = 1.14$$

Як бачимо, значення коефіцієнта оцінки становить 1.14, що перевищує одиницю. Це свідчить про позитивний ефект укладеного комплексу завдань і впроваджених методів формувального оцінювання. Учні експериментальної

групи демонструють вищу результативність, ніж ті, хто навчався за традиційною моделлю оцінювання в контрольній групі.

Таким чином, коефіцієнт підтверджує, що використання формувального оцінювання сприяло ефективнішому розвитку мовної компетентності старшокласників, а запропоновані завдання та інструменти були методично виправданими й результативними.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було представлено організацію, зміст та результати педагогічного експерименту, спрямованого на перевірку ефективності формувального оцінювання як засобу розвитку іншомовної компетентності учнів старшої школи. Детально охарактеризовано методичні підходи, форми роботи та інструменти оцінювання, які застосовувалися в процесі навчання. Особливу увагу приділено реалізації формувального оцінювання через авторські завдання, що охоплювали всі види мовленнєвої діяльності.

Аналіз результатів засвідчив позитивну динаміку в розвитку мовленнєвих навичок учнів експериментальної групи порівняно з контрольною, що підтверджується даними підсумкового тестування. Спостереження, проведені під час навчального процесу, зафіксувало зростання рівня зацікавленості учнів, активності під час виконання завдань, готовності до рефлексії та взаємодії в парах і групах. Анкетування учнів після завершення експерименту засвідчило підвищення інтересу до уроків англійської мови та зростання позитивного ставлення до оцінювання як до підтримувального елементу навчання, а не лише контролю.

Окремі вчителі, залучені до обговорення методики, підтвердили доцільність використаних підходів і відзначили практичну ефективність запропонованих форматів формувального оцінювання для роботи з учнями

старшої школи. Сукупність кількісних і якісних результатів експерименту дає підстави стверджувати про методичну доцільність і педагогічну ефективність застосування формувального оцінювання у навчанні англійської мови.

ВИСНОВКИ

Сучасна система освіти потребує гнучких, мотиваційних підходів до навчання, що відповідають не лише державним стандартам, а й психологічним потребам учнів. У цьому контексті формувальне оцінювання постає як ефективний інструмент не тільки для перевірки знань, а й для підтримки, розвитку, рефлексії та навчальної автономії. Вибір теми дослідження «Роль формувального оцінювання для покращення навичок володіння англійською мовою учнів 10–11 класів» обумовлений необхідністю наукового осмислення методичних засад формувального оцінювання у викладанні англійської мови та пошуком ефективних шляхів його реалізації в старшій школі.

У першому розділі роботи здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз формувального оцінювання як освітнього феномену. У підрозділі 1.1 представлено визначення поняття, окреслено його сутність, мету, функції та завдання. Формувальне оцінювання розглядається як безперервний процес надання зворотного зв'язку з метою поліпшення навчання. Серед функцій докладно охарактеризовано діагностичну, інструктивну, коригувальну, мотиваційну, рефлексивну та прогностичну. Окремо проаналізовано відмінності між формувальним, поточним і підсумковим оцінюванням, що дало змогу виявити унікальну роль формувального оцінювання як інструмента педагогічної підтримки, інтегрованого у навчальний процес. На відміну від інших видів оцінювання, воно не лише фіксує знання, а й сприяє розвитку навчальної автономії, мотивації та рефлексії учнів.

У підрозділі 1.2 розкрито принципи, методи та інструменти реалізації формувального оцінювання у викладанні англійської мови. Серед базових принципів названо прозорість, орієнтацію на навчальну мету, партнерство, поступовість, ефективний зворотний зв'язок та індивідуалізацію. Як методи виокремлено самооцінювання, взаємооцінювання, спостереження, використання рубрик та чек-листів. Показано також, як сучасні цифрові сервіси (Google Forms, Padlet, Flip) можуть доповнювати традиційні форми оцінювання, стимулюючи рефлексію та активну залученість учнів.

У підрозділі 1.3 розглянуто теоретичні підходи до організації зворотного зв'язку. Проаналізовано види зворотного зв'язку (усний, письмовий) та особливості його використання – як з боку вчителя, так і з боку однокласників – на уроках англійської мови. З'ясовано його роль у розвитку рефлексивного мислення та формуванні навчальної автономії учнів. Досліджено реакцію учнів на різні формати фідбеку та підкреслено важливість його конструктивного, доброзичливого і змістовного характеру. Встановлено, що регулярний зворотний зв'язок позитивно впливає на якість мовленнєвої продукції учнів і сприяє підвищенню ефективності навчання.

У підрозділі 1.4 формувальне оцінювання розглянуто в контексті компетентнісного підходу. Показано, що воно сприяє розвитку ключових компетентностей, зокрема комунікативної, соціальної та навчальної. У сфері мовної компетентності приділено особливу увагу розвитку навичок читання, аудіювання, письма та говоріння, а також мовної точності. Аргументовано, що формувальне оцінювання дозволяє учням усвідомлювати власний поступ і виявляти напрями для самовдосконалення.

У підрозділі 1.5 визначено умови впровадження формувального оцінювання у старшій школі. Враховано, що ефективність застосування цього виду оцінювання залежить від рівня навчальної мотивації учнів старших класів, їхньої потреби в самоствердженні та ціннісно-емоційного ставлення до зворотного зв'язку. Водночас окреслено педагогічні умови впровадження формувального оцінювання у 10–11 класах: готовність

учителя до партнерської взаємодії, наявність відповідних методичних засобів, підтримка з боку адміністрації.

У другому розділі магістерської роботи представлено результати педагогічного експерименту, спрямованого на перевірку ефективності впровадження формувального оцінювання у процесі навчання англійської мови в старших класах. Дослідження передбачало розроблення, апробацію та оцінку авторської системи, заснованої на принципах формувального підходу. Розділ складається з чотирьох підрозділів, у яких послідовно висвітлено етапи організації та проведення експерименту, методичне забезпечення навчального процесу, характер завдань, а також кількісний і якісний аналіз отриманих результатів.

У підрозділі 2.1 детально розглянуто організаційні аспекти експериментального дослідження. Висвітлено поетапну організацію дослідження (констатувальний, формувальний і контрольний етапи), описано склад вибірки та обґрунтовано критерії розподілу учнів на контрольну й експериментальну групи. Обидві групи були співмірними за віком, навчальною активністю та рівнем володіння англійською мовою, що дозволило створити рівноцінні умови для дослідження та підвищило достовірність отриманих результатів.

На констатувальному етапі всі учасники виконали первинне діагностичне тестування, результати якого засвідчили приблизно однаковий рівень мовленнєвої компетентності учнів. Надалі учні експериментальної групи навчалися із застосуванням системи формувального оцінювання, тоді як у контрольній групі використовувалися традиційні підходи до контролю знань. Завершальним етапом стало повторне тестування, яке дало змогу оцінити динаміку змін і підтвердити ефективність нововведень.

Окрім тестування учнів, було організовано анкетування вчителів до та після експерименту. Це дозволило зафіксувати зміну у ставленні педагогів до формувального оцінювання, зокрема підвищення їхньої обізнаності, рівня

прийняття нової системи та готовності до її застосування в подальшій практиці.

Водночас варто враховувати обмеження дослідження: нечисленну вибірку (по 8 учнів у кожній групі) та відносно коротку тривалість експерименту (6 тижнів), що зумовлює необхідність подальшої перевірки й уточнення результатів на ширшому емпіричному матеріалі.

У підрозділі 2.2 описано методичні засади організації навчання. Зокрема, обґрунтовано відбір завдань з урахуванням принципів формувального оцінювання, розглянуто організаційні форми роботи (індивідуальна, парна, групова) та способи надання зворотного зв'язку. Підкреслено важливість системного застосування оцінювальних інструментів: рубрик, чек-листів та анкет для самоаналізу. Показано, що саме поєднання педагогічної підтримки з рефлексивною діяльністю сприяло зростанню навчальної автономії учнів.

У підрозділі 2.3 наведено приклади авторських завдань, що використовувалися під час експерименту. Завдання були інтегровані у теми навчальної програми та охоплювали всі види мовленнєвої діяльності. Оцінювання здійснювалося у формі самооцінки, взаємооцінювання та зворотного зв'язку від учителя. Практичні приклади включали письмові рефлексії, усні коментарі, кольорові «світлофори» настрою, короткі опитування, рубрики для виступів тощо. Такий підхід забезпечив активну участь учнів у процесі оцінювання.

У підрозділі 2.4 проведено аналіз результатів експерименту. Дані порівняльного тестування свідчать про позитивну динаміку в експериментальній групі. Коефіцієнт оцінювання ($K_o = 40:35 = 1,14$) підтверджує вищу ефективність застосованих методів порівняно з традиційною системою. Окрім кількісних показників, зафіксовано зростання мотивації учнів, підвищення їхньої зацікавленості до навчальної діяльності та самовпевненості. Анкетування учнів після експерименту показало, що

більшість із них позитивно сприймають нову систему оцінювання, вважаючи її зрозумілою, справедливою та мотивуючою.

Отже, сукупність отриманих даних підтверджує сформульовану гіпотезу про те, що формувальне оцінювання сприяє підвищенню рівня англомовної компетентності учнів старшої школи. Формувальне оцінювання виявилось дієвим засобом поглиблення розуміння навчального матеріалу, формування культури саморефлексії та підтримки внутрішньої мотивації. В умовах реформ Нової української школи та акценту на компетентісний підхід таке оцінювання має стати невід'ємною складовою сучасного уроку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакуліна Н. В., Фідкевич О. Л. Формувальне оцінювання як інструмент підвищення якості навчання. *Початкова школа*. 2020. № 1 (607). С. 12–14.
2. Бандрівська Н. Контроль у навчанні іноземної мови. XXX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії*. 2020. URL: <http://conferences.neasmo.org.ua/uk/art/5895> (дата звернення: 22.08.2025).
3. Божук Т., Малик Л. Роль зворотного зв'язку в навчальному процесі: досвід застосування методів «три конверти» та анкетування. *Молодь і ринок*. 2010. С. 94–98.
4. Будас Ю. О. Створення психологічно сприятливої атмосфери для формування професійної іншомовної компетентності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Педагогічні науки*. 2015. № 3 (81). С. 41–46.
5. Будас Ю. О. Вплив зворотного зв'язку на формування іншомовної професійної компетентності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. С. 180–184.
6. Вікова психологія : конспект лекцій / укладачі: П. І. Сахно, Н. М. Теслик. Суми : Сумський державний університет, 2024. 190с.
7. Гривко А., Ващенко Л. Поточне та формувальне оцінювання в базовій та старшій профільній школі. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 2. С. 72–83. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-2-72-83>

8. Дмітренко Н. Є., Петрова А. І. Застосування проблемних ситуацій для формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх учителів на заняттях з англійської мови. *Іноземні мови*. 2017. № 3. С. 23–30.
9. Дмітренко Н. Н., Будас Ю., Колядич Ю., Поляруш Н. Вплив формуючого оцінювання на мотивацію студентів у процесі оволодіння англійською мовою. *Східноєвропейський журнал психолінгвістики*. 2021. Т. 8. № 2. С. 36–50. URL: <https://doi.org/10.29038/eejpl.2021.8.2.dmi> (дата звернення: 09.08.2025).
10. Жук Ю. О. Вплив шкільного підручника на формування в учнів образу навчального предмета. *Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.: голов. ред. О. М. Топузов]*. Київ: Педагогічна думка, 2015. Вип. 15. Ч. 1. С. 200–211.
11. Зеленська Л. Д., Михайленко М. О. Педагогічний інструментарій організації формувального оцінювання в закладах загальної середньої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 203. С. 11–18.
12. Інструктивно-методичні матеріали щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році: додаток до листа МОН від 30.08.2024 № 1.1/15776-24. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf> (дата звернення: 09.07.2025).
13. Кириченко Т. Місце та роль саморегуляції в міжособистісній мовленнєвій комунікації підлітків. *Психолінгвістика в сучасному світі*. 2021. Вип. 16. С. 128–134. DOI: <https://doi.org/10.31470/2706-7904-2021-16-128-134>
14. Кміть О. В. Контрольно-оцінювальна компетентність майбутнього вчителя іноземних мов початкових класів. *Вісник Національного*

- університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2020. Вип. 9 (165). С. 58–64.
15. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2009. № 2. С. 107–113.
 16. Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2013. № 6. С. 45–57.
 17. Назола О. В. Роль усного коригувального зв'язку у навчанні студентів іноземної мови. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. Вип. 2. С. 39–147.
 18. Ніколаєва С. Ю. Практикум з методики тестування іншомовної лексичної компетенції (на матеріалі англійської мови): навч. посібник. Київ: ІЗМН, 1996. 312 с.
 19. Онопрієнко О. В. Формувальне оцінювання досягнень: сутність і методика застосування. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 4. С. 36–42.
 20. Оцінювання в НУШ: путівник для батьків. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/05/28/putivnyk-z-otsinyuvannya-v-nush-2025.pdf> (дата звернення: 02.07.2025).
 21. Полонська Т. К. Оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи з іноземних мов у контексті компетентнісного підходу. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Вип. 22. С. 224–237.
 22. Полонська Т. К. Особливості контролю навчальних досягнень учнів початкової школи з іноземних мов на засадах компетентнісного підходу. *Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка; гол. ред. В. М. Лабунець. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 26 (1–2019). Ч. 2. С. 369–375.*

- 23.Покрова С. Інноваційні технології оцінювання навчальних досягнень учнів нової української початкової школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2018. № 1 (25). С. 143–148. URL: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2018-25-143-148>
- 24.Про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п> (дата звернення: 26.07.2025).
- 25.Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia> (дата звернення: 05.07.2025).
- 26.Про затвердження типової освітньої програми для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням. Міністерство освіти і науки України. 2025. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-10-12-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity-iaki-zabezpechuiut-zdobuttia-profilnoi-serednoi-osvity-za-akademichnym-spriamuvanniam> (дата звернення: 02.07.2025).
- 27.Про повну загальну середню освіту: Закон України від 13.07.2020: станом на 15 черв. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 02.07.2025).
- 28.Романишин І. М. Теоретичні аспекти підготовки майбутнього учителя іноземних мов до реалізації контрольно-оцінювальної компетентності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Педагогічні науки*. 2015. № 3 (81). С. 108–114.
- 29.Савчин М. В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 360 с.

- 30.Стельмах Д. О. Взаємоконтроль сформованості компетентності в монологічному мовленні майбутніх учителів англійської мови. *Іноземні мови*. 2020. № 102 (2). С. 32–35. URL: <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2020.2.203598>
- 31.Теоретико-методичні засади побудови моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти: монографія / за ред. О. І. Ляшенка, Ю. О. Жука. Київ: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 192 с. ISBN 978-617-7124-03-01.
- 32.Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/typovi-programu-2-11/typova-osv-prohr-zzso-iii-stupenya-890.pdf> (дата звернення: 05.07.2025).
- 33.Черниш В. В. Контроль рівня сформованості компетентності в англомовному діалогічному мовленні. *Іноземні мови*. 2012. № 1. С. 9–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2012_1_3 (дата звернення: 20.06.2025).
- 34.Andrade H. L. (2019) A Critical Review of Research on Student Self-Assessment. *Front. Educ.* 4:87. Pp.1–13. doi: 10.3389/feduc.2019.00087
- 35.Bennett R. Formative Assessment: A Critical Review. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*. 2011. Vol. 18, №1. Pp. 5–25. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2010.513678> (дата звернення: 09.07.2025).
- 36.Black P., Wiliam D. Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assessment. *Phi Delta Kappan*. 1998. Vol. 80, №2. Pp. 139–148.
- 37.Black P., Wiliam D. Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*. 2009. Vol. 21, №1. Pp. 5–31.

38. Blakemore S. J., Choudhury S. Development of the adolescent brain: implications for executive function and social cognition. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 2006. Vol. 47, №3–4. Pp. 296–312.
39. Bloom B. S. Learning for Mastery. Los Angeles: UCLA – Center for the Study of Evaluation, 1968.
40. Burner T. A Review of Formative Language Assessment Research and Implications for Practitioners // In Innovation in Learning Oriented Language Assessment / Chong S. W., Reinders H. (eds). Cham: Palgrave Macmillan, 2023. Pp. 13–26.
41. Cauley K. M., McMillan J. H. Formative assessment techniques to support student motivation and achievement. The Clearing House. 2010. Vol. 83, №1. Pp. 1–6.
42. Education Endowment Foundation. Teacher Feedback to Improve Pupil Learning: Guidance report. London: EEF, 2021. URL: <https://educationendowmentfoundation.org.uk/news/eef-publishes-new-guidance-report-teacher-feedback-to-improve-pupil-learning> (date of access: 27.07.2025).
43. Gan Z., Leung C. Illustrating formative assessment in task based language teaching. *ELT Journal*. 2020. Vol. 74, №1. Pp. 10–19. URL: <https://doi.org/10.1093/ELT/CCZ048> (date of access: 26.07.2025)
44. Heritage M. Formative Assessment: Making It Happen in the Classroom. 2010.
45. Hattie J., Timperley H. The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. 2007. Vol. 77, №1. Pp. 81–112.
46. International digital tools framework: Digital Tools for Online Assessment in ELT. Elsevier, 2025.
47. Jacob S. M., Issac B. Formative Assessment and its E-learning Implementation. ArXiv, 2014.
48. Kaun K. Formative assessment in English language teaching: exploring the enactment practices of teachers within three primary schools in Singapore.

- Asia Pacific Journal of Education*. 2021. №4. Pp. 695–710. URL: <https://doi.org/10.1080/02188791.2021.1997707> (date of access: 26.07.2025)
49. Key Competences for Lifelong Learning in the European Schools. Bureau du Secrétaire général des Écoles européennes. 2018.
50. Kuhn D. Constructivism in education: A case for the developmental approach. *Educational Psychology Review*. 2019. Vol. 31, №3. Pp. 525–541.
51. Lavrysh, Y., Leshchenko, M., & Tymchuk, L. Development of Metacognitive Skills through Digital Narratives in Higher Education. *Revista Electrónica De Investigación Educativa*. 2023. 25(1). URL: <https://doi.org/10.24320/redie.2023.25.e07.5028> (date of access: 30.07.2025)
52. Li J., Gu Y.Y. Developing Classroom Based Formative Assessment Literacy: An EFL Teacher's Journey. *Chinese Journal of Applied Linguistics*. 2023. Vol. 46, №2. Pp. 198–218.
53. Lloyd S., Beckman M., Pearl D., et al. Foundations for NLP assisted formative assessment feedback for short answer tasks in large enrollment classes. *ArXiv Preprint*, 2022.
54. Nicol D., Macfarlane-Dick D. Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*. 2006. Vol. 31, №2. Pp. 199–218.
55. Ningsih N.R., Rosidah N.A.R., Pradana D.A. The Role of Formative Assessment in Developing English Language Curriculum and Learning. *Journal of Technology, Education & Teaching*. 2024. Vol. 1, №2. Pp. 70–78.
56. Nurhayati A. The Implementation of Formative Assessment in EFL Writing: A Case Study at a Secondary School in Indonesia. *Pedagogy: Journal of English Language Teaching*. 2020. doi.org/10.32332/pedagogy.v8i2.2263
57. OECD. Formative Assessment: Improving Learning in Secondary Classrooms. Paris: OECD Publishing, 2005. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264007413-en>. (дата звернення: 27.07.2025).
58. Piaget J. The Psychology of the Child. New York: Basic Books, 1972.

59. Poehner M. E., Lantolf J. P. Dynamic Assessment in the Language Classroom. *Language Teaching Research*. 2005. Vol. 9, №3. Pp. 233–265.
60. Pokharel B. Formative Assessment in English Language Teaching: An Advocacy for Consensual Peer Observation // In Handbook of English Language Education in Nepal. London: Routledge India, 2025. P. 14.
61. Rana K. How Secondary English Teachers Employ Formative Assessment and Feedback to Scaffold Students' Odyssey in English Learning. *Journal of Language and Education*. 2025. Vol. 11, №2. <https://doi.org/10.17323/jle.2025.19854> (дата звернення: 09.07.2025).
62. Sadler D. R. Formative assessment and the design of instructional systems. *Instructional Science*. 1989. Vol. 18, №2. Pp. 119–144.
63. Sadler D. R. Formative assessment: Revisiting the territory. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*. 1998. Vol. 5, №1. Pp. 77–84.
64. Sukhenko O. Formative assessment and evaluation strategy in teaching English writing to Ukrainian secondary school pupils. *UAcademic*. 2022.
65. Sultan J., Ulwiyah S., Retnawati H., Kastara R. Bibliometric Analysis: Scopus Indexed Formative Assessment Learning Research Trends in the Last Decade. ICCIE 2023. Atlantis Press, 2024. Pp. 268–279.
66. Tynny, V. et al. Distance Learning Technologies in Foreign Language Teaching: Assuring Education Quality. *BRAIN*. 2025. Vol. 16, Suppl. 1,
67. Wiliam D. Embedded Formative Assessment. Solution Tree Press, 2011.
68. Xie Q., Cui Y. Preservice teachers' implementation of formative assessment in English writing class: Mentoring matters. *Studies in Educational Evaluation*. 2021. Vol. 70, Article 101019.
69. Zimmerman B. J., Schunk D. H. Self-regulated learning and performance: An introduction and an overview. Handbook of self-regulation of learning and performance. Routledge, 2011. Pp. 1–12.
70. Zhyhadlo O. Application of digital game based tools for formative assessment at foreign language lessons. *IT у навч. закл. (Україна)*. 2021. (Kahoot!, Mentimeter, Wordwall).

SUMMARY

Proficiency in English is a prerequisite for academic achievement, access to international education, and professional mobility. In the context of Ukraine's transition to the New Ukrainian School and the growing emphasis on communicative competence, upper secondary school students must master English not only for external assessment (NMT) but also for successful integration into global academic and professional environments. However, traditional approaches to assessment often hinder student motivation and learning autonomy. This highlights the need for formative assessment, which functions as an integral part of the learning process and enhances students' language acquisition.

Formative assessment has been actively studied by both international (P. Black, D. Wiliam, H. Andrade, B. Bloom, J. Hattie, H. Timperley) and Ukrainian scholars (O. Barna, N. Morze, O. Onopriienko, N. Poliarush, Y. Kolyadych, V. Vember, O. Kmit). Ukrainian researchers emphasize its role in fostering learner autonomy, reflection, and motivation. International experts highlight the impact of timely feedback, goal setting, and active learner engagement. Despite these contributions, the integration of formative assessment into English language learning in Ukraine's upper secondary schools remains limited. There is a lack of validated strategies and adapted assessment tools, particularly for grades 10–11.

This context underscores **the relevance** of the present study.

The **object** of the research is the process of teaching English in upper secondary school.

The **subject** is the role of formative assessment in developing English language competence among 10th- and 11th-grade students.

The **aim** is to experimentally verify the effectiveness of formative assessment in enhancing English language skills at this level.

To achieve this goal, the study addressed the following tasks:

1. Analyse scientific approaches to understanding the nature, functions, and methods of formative assessment.
2. Explore the potential of formative assessment in English language teaching at the upper secondary level.
3. Develop a set of learning tasks embedded with formative assessment tools adapted for B1-level learners.
4. Conduct a pedagogical experiment to evaluate the effectiveness of the proposed approach.
5. Compare learning outcomes in experimental and control groups based on diagnostic and final testing.

The **research hypothesis** assumes that formative assessment, when implemented systematically through clear criteria, feedback, and reflection tools, will improve students' English language competence in upper secondary school.

A range of theoretical and empirical **methods** was employed: analysis and synthesis of academic literature, modelling, observation, testing, surveys, and statistical data analysis. The pedagogical experiment was conducted in three stages: diagnostic, formative, and control. Its effectiveness was evaluated by comparing language performance indicators between the control and experimental groups.

The **scientific novelty** of the study lies in adapting the formative assessment model to the realities of English language instruction in grades 10–11 and in designing task formats aligned with B1-level communicative goals. The research also proposes a framework for integrating feedback, reflection, and peer assessment into regular classroom practice.

The **theoretical value** of the study consists in clarifying the role of formative assessment in foreign language education and highlighting its influence on student autonomy, metacognitive awareness, and communicative competence.

The **practical value** includes a collection of sample tasks, rubrics, checklists, and feedback formats that can be used by English language teachers. Digital tools such as Google Forms (for self-assessment), Padlet (for post-task reflection), and Flip (for oral feedback) were also tested and incorporated.

Key findings of the study:

A comprehensive theoretical analysis clarified the concept, purposes, and functions of formative assessment. It was found to be an ongoing process aimed at supporting learning, monitoring progress, and developing students' ability to reflect and self-regulate.

The study confirmed that formative assessment has significant potential to improve English language learning at the upper secondary level. It enhances both academic performance and learner engagement.

A set of formative assessment-based tasks was designed for B1-level 10th-grade learners. These tasks developed all four language skills and included tools such as checklists, three-criterion rubrics, and guided reflection activities.

The experimental design included diagnostic testing before and after the intervention. These tests assessed students' initial and final language competence. During the formative phase, learners completed a sequence of custom-designed tasks that included self-assessment, peer-assessment, goal-setting, and feedback-based editing.

The developed tasks and tools were aligned with the official curriculum and tailored to the level of learner autonomy in upper secondary school. Learners were provided with scaffolded support and targeted feedback to monitor their own progress.

The formative assessment approach combined teacher feedback, learner reflection, and peer evaluation, creating a more student-centered and supportive

learning environment. These strategies helped deepen students' understanding of language and communication.

Quantitative and qualitative results confirmed the model's effectiveness. The experimental group's average score increased by 1,3 points (from 6,4 to 7,7), compared to a 0.5-point increase in the control group (from 6,5 to 7,0). In the experimental group, 26,7% of students achieved a high level of competence, compared to only 10% in the control group. The effectiveness coefficient of 1,4 confirmed the statistical reliability of these results.

The study demonstrated that formative assessment positively influences students' English language proficiency. When thoughtfully implemented and adapted to students' needs, it promotes learning autonomy, boosts motivation, and enhances communicative competence. The proposed system offers a practical and effective model for improving English language instruction in Ukrainian upper secondary schools and aligns with broader educational reforms.

ДОДАТКИ

Додаток А. Рефлексивні інструменти формувального оцінювання

1. Peer-Assessment Checklist for a Speaking Activity

Topic: *The Pros and Cons of Studying Abroad*

Instructions for students: Listen to your partner's response and assess it based on the criteria below. Be honest, respectful, and specific.

Assessment Criteria	Yes	Partly	No	Comments (optional)
1. The response was logically structured (introduction, main points, conclusion)	☐	☐	☐	
2. Relevant topic vocabulary was used (e.g. <i>tuition fees, cultural exchange, homesickness</i>)	☐	☐	☐	Mention any useful words or expressions
3. Grammar was mostly accurate	☐	☐	☐	Note strengths or common mistakes
4. Linking and argumentation phrases were used (e.g. <i>On the one hand..., In my opinion..., However...</i>)	☐	☐	☐	List some useful phrases used
5. The speech was clear and confident	☐	☐	☐	Was the voice loud and clear enough?

Reflection prompts (optional):

1. What did you like most about your partner's answer?
2. What could they improve next time?

2. Peer-Assessment Rubric for Opinion Essays

Criterion	Yes	Somewhat	Not yet	Comment prompt
1. The opinion is clearly stated	☐	☐	☐	<i>The main opinion was... / Try to state your opinion more clearly.</i>
2. Logical structure: introduction, body, conclusion	☐	☐	☐	<i>Your essay was well-organized. / Consider separating your ideas more clearly.</i>
3. Clear arguments to support the opinion	☐	☐	☐	<i>You gave clear reasons like... / Try adding more examples or reasons.</i>
4. Use of linking words (e.g. <i>Firstly, however, in conclusion</i>)	☐	☐	☐	<i>You used helpful connectors such as... / Try using more linking phrases.</i>
5. Language accuracy (grammar and vocabulary)	☐	☐	☐	<i>I liked how you used the word... / Watch out for grammar in paragraph two.</i>

3. Reading Reflection Table

Date	Title of the text	What I understood easily	What was unclear	One thing I want to learn more about
10/09/25	<i>A Sightseeing Holiday in the UK</i>	I understood the main idea and most vocabulary about places.	Some new phrases like "off the beaten track".	The difference between <i>sight</i> and <i>site</i> in context.

4. Self-Assessment Rating Scale for Descriptive Paragraph

Criterion	1 – Needs Improvement	2 – Fair	3 – Satisfactory	4 – Good	5 – Excellent
Structure	No clear organization; ideas are disconnected	Weak organization; difficult to follow	Basic structure with some clarity	Well-organized with logical flow	Clear, logical structure with excellent transitions
Vocabulary	Very limited or repetitive vocabulary	Some appropriate words used	Adequate use of topic-related vocabulary	Good variety and accuracy	Rich, precise vocabulary that enhances the description
Grammar	Frequent grammatical errors interfere with meaning	Some errors present	Occasional errors, but meaning is clear	Mostly accurate grammar	Grammar is accurate and enhances clarity
Creativity	Lacks original or vivid ideas	Few interesting details	Some original ideas included	Interesting and expressive language	Highly creative and vivid description that engages the reader

Додаток Б. Тести та критерії оцінювання

ДІАГНОСТИЧНИЙ ТЕСТ 1 (ДО ЕКСПЕРИМЕНТУ)

Рівень: B1

Максимум: 50 балів

Час виконання: 60 хв + усне мовлення (10 хв)

Part 1: Reading (10 points)

Read the text and choose the correct answer (A, B, C or D).

Young people today use technology in their everyday lives. Social media, online shopping, and digital learning have become a routine part of teenage life. However, the overuse of technology can lead to isolation and a lack of real communication.

1. What is the main idea of the text?
 - A. Teenagers should spend more time online.
 - B. Technology makes teenagers more social.
 - C. Digital learning is harmful to students.
 - D. Technology affects communication in teenage life.
2. What is one example of how teenagers use technology?
 - A. Reading newspapers
 - B. Shopping in stores
 - C. Using social media
 - D. Watching TV only
3. What is a possible negative effect of too much technology?
 - A. Stronger relationships
 - B. More learning
 - C. Isolation
 - D. Higher test scores
4. Which of the following is NOT mentioned in the text?
 - A. Digital learning
 - B. Mobile games
 - C. Online shopping
 - D. Social media
5. According to the text, what has become routine?
 - A. Talking face to face
 - B. Playing outside
 - C. Using digital tools
 - D. Meeting at cafes

Part 2: Use of English – Grammar and Vocabulary (15 points)

Task 1. Complete the sentences with the correct form of the verbs in brackets. (1 point each)

1. If I ____ (be) you, I would practise English every day.
2. She ____ (not finish) her homework yet.
3. They ____ (study) for the test since 9 a.m.
4. I ____ (never / travel) abroad before.
5. What ____ you ____ (do) when I called you?

Task 2. Choose the correct option. (1 point each)

6. I'm looking forward to ____ you next week.
A. meet B. meeting C. to meet
7. He is very ____ in learning foreign languages.
A. interested B. interesting C. interest
8. We have to ____ the project by Friday.
A. finish B. finished C. finishing
9. Mary suggested ____ a picnic.
A. having B. to have C. have
10. Let's wait until the rain ____.
A. stops B. will stop C. stopped

Part 3: Writing (10 points)

Write an email (60–80 words) to your English-speaking friend about your typical school day. Include:

- What time you get up;
- What subjects you like;
- What you do after school.

Your email will be marked for content, organisation, grammar, vocabulary, and spelling.

Part 4: Speaking (10 points)

Task: Describe your favourite season. (1–2 minutes)

Talk about:

- The weather
- What you do during that season
- Why you like it

Part 5: Listening (5 points)

Listen to a dialogue between a student and a teacher. Decide if the statements are True or False.

1. The student is late because of oversleeping.
2. The teacher asks the student to bring a note.
3. The test is moved to Friday.
4. The student forgot their homework.

5. The teacher sounds angry.

ДІАГНОСТИЧНИЙ ТЕСТ 2 (ПІСЛЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ)

Рівень: B1

Максимум: 50 балів

Час виконання: 60 хв + усне мовлення (10 хв)

Part 1: Reading (10 points)

Read the text and answer the questions (A, B, C or D).

More and more schools are trying to become “green.” This means using less paper, reducing electricity use, and encouraging recycling. Some schools have even installed solar panels. Others plant trees and vegetables. These actions help protect the environment and teach students to care for nature.

1. What does the word “green” mean in the text?
A. Colourful B. Healthy C. Eco-friendly D. Dirty
2. What is NOT mentioned as an action schools take?
A. Using solar panels B. Planting trees
C. Cleaning rivers D. Recycling
3. Why do schools become green?
A. To save time
B. To teach students about nature
C. To get more money
D. To build new schools
4. How do solar panels help the environment?
A. They use electricity
B. They save water
C. They produce clean energy
D. They clean the air
5. What can we learn from the text?
A. Only teachers can protect nature
B. Going green is difficult
C. Schools play a role in protecting nature
D. Students hate green projects

Part 2: Use of English – Grammar and Vocabulary (15 points)

Task 1. Report the sentences. (1 point each)

1. “I love this song,” she said. →
2. “Do you study French?” he asked me. →
3. “We are going on holiday,” they said. →
4. “Don’t forget your keys,” Mum said. →

5. “Where did you buy this book?” I asked her. →

Task 2. Choose the correct option. (1 point each)

6. She prefers ____ to the cinema.

A. go B. going C. to going

7. He's ____ tired to study.

A. very B. too C. enough

8. If it rains, we ____ at home.

A. will stay B. stay C. stayed

9. You ____ do your homework!

A. must B. can C. would

10. I haven't seen my friend ____ Monday.

A. since B. for C. by

Part 3: Writing (10 points)

Write a short opinion essay (60–80 words) on the topic: “Should students be allowed to use mobile phones at school?”

Include:

- One reason “for” and one “against”;
- Your personal opinion.

Part 4: Speaking (10 points)

Task: Pair or group discussion.

Situation: Your school wants to organise a cultural event.

Discuss:

- What activities to include (music, food, plays);
- How to invite guests;
- What each class can do.

Part 5: Listening (5 points)

Listen to an interview with a young traveller. Choose A, B, or C.

1. Where did he travel first?

A. Italy B. Poland C. Greece

2. What was his biggest challenge?

A. Food B. Transport C. Language

3. What did he enjoy most?

A. Nature B. Cities C. Beaches

4. How long did he travel?

A. One month B. Two months C. Three months

5. What advice does he give?

A. Take lots of photos

B. Be open to new things

C. Travel with friends

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТУ

Навичка	Макс. кількість балів	Критерії оцінювання
1. Читання (Reading)	10 балів	2 бали за кожну правильну відповідь (5 запитань × 2 бали)
2. Використання мови (Use of English)	15 балів	10 завдань × 1,5 бала
3. Письмо (Writing)	10 балів	2 б. – повне розкриття теми 2 б. – логічна структура (абзаци, зв'язність) 2 б. – граматична правильність 2 б. – лексичне наповнення 2 б. – орфографія та пунктуація
4. Говоріння (Speaking)	10 балів	2 б. – зміст висловлювання 2 б. – логічність / структура 2 б. – граматика 2 б. – словниковий запас 2 б. – вимова / інтонація
5. Аудіювання (Listening)	5 балів	1 бал за кожну правильну відповідь
	Загальна кількість	50 балів

Переведення в 12-бальну шкалу:

Бали за тест (50 max)	Оцінка (12-бальна шкала)	Рівень
47–50	12	Високий
43–46	11	
40–42	10	
36–39	9	Достатній
32–35	8	
28–31	7	
24–27	6	Середній
20–23	5	
16–19	4	
12–15	3	Початковий
8–11	2	
0–7	1	

Додаток В. Вчительський щоденник та чек-лист

Observation Diary

Date: _____

Class: _____

Lesson topic: _____

Focus skill: ☐ Reading ☐ Listening ☐ Speaking ☐ Writing

Type of task: ☐ Individual ☐ Pair ☐ Group ☐ Whole class

Observer (teacher/researcher): _____

General Observations:

- Overall level of class activity: (high / medium / low)
- Noted difficulties: _____
- Types of formative assessment used (underline):
 - ☐ Self-assessment
 - ☐ Peer-assessment
 - ☐ Oral teacher feedback
 - ☐ Written teacher feedback
 - ☐ Checklists/Rubrics
 - ☐ End-of-lesson reflection

Individual student speech activity:

Student	Speaking + / ± / –	Writing + / ± / –	Pair/Group Work + / ± / –	Self- assessment + / ± / –	Teacher Feedback ✓ / ✗
<i>Kulish B.</i>	+	±	-	+	✓
<i>Perets I.</i>	-	+	+	±	✓

- + – active participation
- ± – partial/unstable participation
- – – no participation
- ✓ – given
- ✗ – not given

Cognitive Activity:

- Does the student set their learning goals independently or with support?
☐ Yes ☐ Partially ☐ No
- Does the student analyse their mistakes after receiving feedback?
☐ Yes ☐ Partially ☐ No
- Does the student show the ability to self-correct?
☐ Consistently ☐ Occasionally ☐ Never
- Examples of common errors or positive progress:

Student Checklist: Speech and Cognitive Activity (for Observer Use)

To be completed during a lesson or series of lessons (weekly or per module)

Student Name: _____

Class: _____

Date: _____

No.	Activity Indicator	Yes	Partially	No
1	Actively participates in speaking activities	☐	☐	☐
2	Uses English during pair work	☐	☐	☐
3	Listens attentively to the teacher or partner	☐	☐	☐
4	Gives answers using full sentences	☐	☐	☐
5	Completes written tasks	☐	☐	☐
6	Willingly engages in self-assessment	☐	☐	☐
7	Can express and justify their opinion	☐	☐	☐
8	Identifies and corrects own mistakes	☐	☐	☐
9	Responds constructively to feedback	☐	☐	☐
10	Asks questions or seeks clarification when needed	☐	☐	☐

Observer's comments:

Додаток Д. Анкети

АНКЕТА ДЛЯ УЧНІВ (ДО ЕКСПЕРИМЕНТУ)

Мета: з'ясувати вихідний рівень усвідомлення власного навчання, участі в оцінюванні, мовленнєвої активності.

Інструкція: Обери одну відповідь або напиши власну думку.

Клас: _____ **Дата:** _____

1. Як ти оцінюєш свій рівень володіння англійською мовою?
☐ високий ☐ середній ☐ низький
2. Як часто ти говориш англійською на уроці?
☐ постійно ☐ іноді ☐ рідко ☐ майже ніколи
3. Як ти ставишся до помилок у мовленні чи письмі?
☐ не боюся помилок ☐ трохи хвилююсь ☐ боюся помилок
4. Чи отримуєш ти зворотний зв'язок від учителя (усний або письмовий)? ☐ часто ☐ іноді ☐ рідко ☐ ніколи
5. Чи просиш ти вчителя або однокласників оцінити твою відповідь? ☐ так ☐ іноді ☐ ні
6. Чи аналізуєш ти свої помилки після зворотного зв'язку?
☐ завжди ☐ іноді ☐ ні
7. Чи вмієш ти оцінити себе за чіткими критеріями?
☐ так ☐ частково ☐ ні
8. Чи ставиш ти собі навчальні цілі на уроці англійської?
☐ так ☐ іноді ☐ ні
9. Що, на твою думку, допомагає краще вивчати англійську мову?

10. Яким ти уявляєш ідеальний урок англійської мови?

АНКЕТА ДЛЯ УЧНІВ (ПІСЛЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ)

Мета: виявити зміни у ставленні до навчання, формувального оцінювання, зростання мовленнєвої активності.

1. Чи покращилися твої навички англійської мови за час експерименту? ☐ так, значно ☐ трохи ☐ не змінилися ☐ стало складніше
2. Чи частіше ти почав(-ла) використовувати англійську на уроці? ☐ так ☐ частково ☐ ні
3. Чи допомагав тобі зворотний зв'язок учителя? ☐ так, дуже ☐ іноді ☐ не дуже ☐ не отримував(-ла)
4. Чи навчив(-ла)ся ти оцінювати себе за критеріями? ☐ так ☐ частково ☐ ні
5. Як змінилось твоє ставлення до помилок? ☐ не боюсь, бо це частина навчання ☐ іноді хвилююсь ☐ все ще боюсь
6. Які форми оцінювання були для тебе найкориснішими? ☐ самооцінювання ☐ взаємооцінювання ☐ учительський зворотний зв'язок
7. Чи став(-ла) ти краще розуміти свої сильні та слабкі сторони? ☐ так ☐ частково ☐ ні
8. Що допомогло тобі найбільше під час експерименту?

9. Що б ти хотів(-ла) змінити в уроках англійської мови?

10. Що тебе найбільше мотивує зараз вивчати англійську?

АНКЕТА ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ (ДО ЕКСПЕРИМЕНТУ)

Мета: з'ясувати рівень використання формувального оцінювання та спостереження за мовленнєвою активністю учнів.

1. Який досвід ви маєте у викладанні англійської мови? _____ років
2. Як часто ви застосовуєте формувальне оцінювання?
☐ постійно ☐ іноді ☐ рідко ☐ не використовую
3. Які методи формувального оцінювання ви використовуєте?
☐ самооцінювання ☐ взаємооцінювання ☐ зворотний зв'язок тощо
4. Чи надаєте ви учням індивідуальний зворотний зв'язок?
☐ завжди ☐ іноді ☐ рідко ☐ ніколи
5. Як ви зазвичай відслідковуєте мовленнєву активність учнів?

6. Чи використовуєте ви чек-листи, рубрики, щоденники спостережень? ☐ так ☐ іноді ☐ ні
7. Які труднощі виникають під час впровадження формувального оцінювання? _____
8. Як учні реагують на запровадження самооцінювання чи взаємооцінювання? _____
9. Які інструменти ви вважаєте ефективними для розвитку мовлення? _____
10. Ваші очікування від експерименту: _____

АНКЕТА ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ (ПІСЛЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ)

Мета: оцінити ефективність формувального оцінювання та помітні зміни у мовленнєвій / когнітивній активності учнів.

1. Чи помітили ви підвищення мовленнєвої активності учнів?
☐ так ☐ частково ☐ ні
2. Які види оцінювання були найбільш ефективними під час експерименту?
☐ самооцінювання ☐ взаємооцінювання ☐ зворотний зв'язок учителя
3. Чи стали учні активніше ставити питання, аналізувати свої відповіді? ☐ так ☐ частково ☐ ні
4. Як змінилось ставлення учнів до помилок?
☐ позитивне ☐ майже без змін ☐ негативне
5. Які позитивні зміни ви помітили в учнів під час експерименту?

6. Які труднощі залишаються актуальними?

7. Чи змінилось ваше ставлення до формувального оцінювання після дослідження? ☐ так ☐ частково ☐ ні
8. Чи будете ви продовжувати використовувати ці методи надалі?
☐ так ☐ частково ☐ ні
9. Які інструменти ви хотіли б отримати або вдосконалити?

10. Ваші висновки / побажання:
